

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta
Ústav českých dějin

Bc. Jan Synek

Činnost skautského střediska Maják a jeho představitelů v letech 1945 - 1970

Seminární práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.
Praha 2010

Obsah:

<u>1. Úvod</u>	str. 2
<u>2. Východisko: Legio Angelica</u>	str. 3 – 8
<u>3. Zrod Majáku a jeho fungování do února 1948</u>	str. 9 – 29
<u>Zdeněk Zelený – „Kád’a“</u>	str. 10 – 12
<u>První družina</u>	str. 13 – 15
<u>Oddílový rok 1945/1946</u>	str. 15 – 18
<u>Družina Tetřevů</u>	str. 19
<u>Oddíl „JAK“</u>	str. 20 – 21
<u>Tábor 1946</u>	str. 21 – 22
<u>Oddílový rok 1946/1947</u>	str. 22 – 24
<u>Tábor 1947</u>	str. 24 – 26
<u>Oddílový rok 1947/1948</u>	str. 26
<u>Zánik Majáku?</u>	str. 26 – 29
<u>4. Kontinuita Majáku v padesátých letech</u>	str. 30 – 66
<u>Perzekuce skautů z Majáku na počátku 50. let</u>	str. 31 – 57
<u>„Jaroslav Pilík a spol.“</u>	str. 31 – 35
<u>Rodina Janouškových</u>	str. 35 – 37
<u>Jaroslav Miškovský a Vladimír Kolář</u>	str. 37 – 47
<u>Akce „Roveři“</u>	str. 47 – 50
<u>Vladimír Kolář a Miroslav Brtva</u>	str. 50 – 56
<u>Duchovní rádci: P. Pítrun a P. Flamík</u>	str. 56 – 57
<u>Majákem v komunistických lágrech</u>	str. 57 – 66
<u>5. Kontinuita Majáku v šedesátých letech</u>	str. 67 – 69
<u>6. Krátká doba uvolnění</u>	str. 70 – 73
<u>Pražské jaro a obnova Junáka</u>	str. 71 – 73
<u>7. Zpět do ilegality</u>	str. 74
<u>8. Závěr</u>	str. 75
<u>9. Archivní prameny</u>	str. 76
<u>10. Použitá literatura</u>	str. 77
<u>11. Obrazová příloha</u>	str. 77

1. Úvod

Skautské středisko, vzniklé v poválečné euforii čtyřicátých let, na první pohled nemůže oplývat příliš bohatou historií. Pokud přihlédneme k dějinám československého skautingu, zjistíme, že mezi lety 1945 - 1990 směly skautské oddíly legálně fungovat zhruba pět let. To skutečně není dlouhá doba na to, aby skauti mohli uskutečňovat své cíle a vychovávat mladé lidi k zodpovědnosti, svobodě a sebeúctě. Možná právě proto mnozí z nich pokračovali v tomto životě i ve chvílích, kdy jim za to hrozily tvrdé sankce a kdy na ně většina tehdejší společnosti pohlížela minimálně s despektem. Skautem se člověk stává na celý život, pokud svůj slib myslí skutečně vážně. Není tedy divu, že myšlenka skautingu a výchovy mládeže v duchu skautských ideálů a morálních zásad nikdy z naší společnosti zcela nevymizela. Často ale stála pouze na několika jedincích, na lidech hluboce oddaných skautské myšlence, na lidech, kteří byli ochotni za své ideály zaplatit vysokou cenu. Několik takových lidí se našlo také v pražském středisku Maják, a především o nich budou pojednávat následující stránky.

Tato práce se mimo jiné snaží odpovědět na otázku, zda režim, nastolený v Československu po únoru 1948, mohl skutečně skautům zabránit v tom, aby vychovávali mladé lidi v duchu ideálů, kterým věřili a které žili. Jaký měly význam uvalené sankce a proč k nim vůbec docházelo – čím byl skauting novému režimu tolik nepohodlný a nebezpečný?

Zároveň chce tato práce být i kronikou, popisující alespoň ve stručnosti činnost střediska, a to již od jeho předválečných kořenů. Můžeme ji tedy považovat za jakousi sondu do historie československého skautingu, na příkladu jednoho střediska a jeho činovníků. Vzhledem k tomu, že pražský Maják se vždy profilel jako křesťanské středisko vedené ve spolupráci s duchovními, začneme náš příběh právě u katolické církve.

2. Východisko: Legio Angelica

Brzy po zrodu Československé republiky v říjnu 1918 stanula katolická církev v českých zemích před těžkým úkolem. V novém státě na ni bylo pohlíženo často skrz prsty jako na přísluhovačku nepopulární monarchie, jako na instituci překonanou a zavrženíhodnou. Církev se musela potýkat s úbytkem věřících, ale také duchovních a řeholníků, neboť mnozí odcházeli třeba k nově vytvořené Církvi československé či prostě opouštěli duchovenskou službu. Ti, kteří se rozhodli čelit tomuto „pokrokovému“ proudu, často vkládali velkou naději a úsilí do mládeže. A nejsnazší přístup měli duchovní k mládeži prostřednictvím ministrantů.

V roce 1928 byl v *Quatembrovém věstníku*, vydávaném benediktiny v Emauzském klášteře, otištěn fiktivní dopis jakéhosi Ládi Nováka z Prahy, ve kterém píše, že *„jestli z nás ministrantů nebudete mít kněze, tak z nikoho.“*¹ Autorem tohoto dopisu byl jeden z redaktorů věstníku, benediktin P. Method Karel Klement.

Toto byl de facto počátek formování skupiny ministrantů pod vedením patera Klementa, která se v rychlosti rozrostla a 2. října 1929 ve svatováclavské kapli

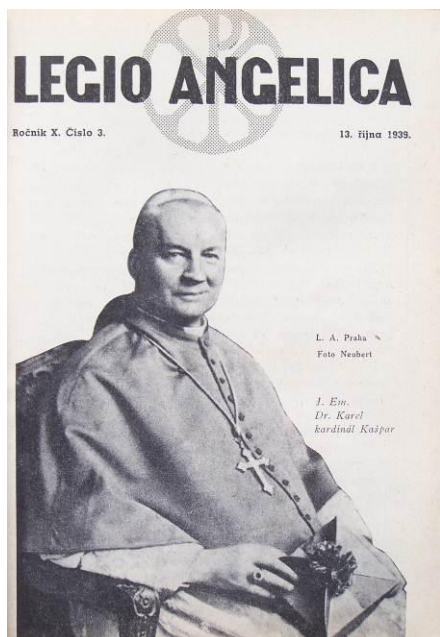
P. Method Klement

katedrály sv. Víta se ustanovila jako „Legio Angelica“. Její členové měli být *„čilí, veselí a ušlechtilí hoši, neohrožení ve vyznávání víry, kterým vždycky zbývá trochu času pro svátostného Spasitele, a musí v nich vládnouti i vojenský duch poslušnosti a kázně“*². Zavazovali se k častému svatému přijímání, ke každoroční účasti na duchovních cvičeních a každodenní modlitbě svatováclavské písně. Jádrem odznaku této „Andělské legie“ se stal Kristův monogram z písmen řecké abecedy, jaký nosili na svých praporech křesťanské legie Konstantina Velikého. I tímto se Legio Angelica

¹ REINSBERG, Jiří - SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica a P. Metod K. Klement OSB*, Svitavy: Trinitas 2000, s. 12

² tamtéž, s. 15

hlásila k otevřenému boji za křesťanské hodnoty v době, která těmto ideálům příliš sluchu nedopřála.

Obálka časopisu Legio Angelica z října 1939.

Jako oficiální datum vzniku Legio Angeliky je uváděno 15. září 1929, kdy byly arcibiskupskou konzistoří schváleny její stanovy. První družina se scházela v Emauzském klášteře, další vznikly vzápětí na Břevnově a v Kolíně. V září 1929 se také konal 1. ministrantský sjezd v Praze, na který se sjelo okolo 250 ministrantů z celé republiky. Členové emauzské družiny drželi 28. září 1929 čestnou stráž u lebky svého patrona a „knížecího ministranta českého národa“, sv. Václava.

P. Klement informoval, motivoval a vedl své blízké i vzdálenější svěřence také prostřednictvím časopisu *Legio Angelica*, který čtyřikrát ročně vydával jako přílohu *Quatembrového věstníku*. Jeho první číslo vyšlo v září 1930. V jednom z článků P. Klement nabádal ministranty k větší aktivitě a oddanosti církvi: „*Cílem apoštolátu Legio je zjednat kněžím stálé, pečlivé, svědomité, pravidelné a vždy přesné ministranty. Náš člen nesmí dát přednost ani Sokolu, ani Skautu, ani Orlu.*“³

Již brzy však měl pater Klement svůj názor právě na skauting poněkud přehodnotit. V dubnu 1934 v časopisu *Legio Angelica* uveřejnil Klement svůj článek *Skauting a my v Legio*:

„*Už jsme v tom. Ten váš ředitel je takový nenasytný člověk. Pořád pro vás něco chce mít, co by vás těšilo, bavilo, rozradostnilo, obohatilo atd., a tak přišel zase na to, že by bylo dobré, kdyby naši chlapci se stali také skauty. Ona se ta myšlenka mezi námi tluče už pěkně dlouho. Již dávno v druhém ročníku jsme psali o tom, jak katoličtí skauti mají ve své příručce pravidla o ministrování. Pak jsme měli skautské jamboré v Praze, a moc nás mrzelo, že jsme nebyli při tom. (...)*

A je stanoveno: Legio angelica si zařídí samostatné oddíly skautské svých členů ministrantů, se kterými se odváží podniknouti první letní skautský tábor bud'

³ REINSBERG, Jiří - SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica...*, Svitavy: 2000, s. 18

v Čechách neb na Slovensku. Podnik náš je naprosto interní záležitostí družiny a jest prováděn jen ve prospěch členstva Legio Angelica. (...)

Prosíme tedy: Kdo z našich hochů má o tento náš skautský podnik zájem, tj. kdo se do našeho skautského odboru L. A. chce přihlásiti, učiň tak obratem, a sice zvláště na aršíku papíru jasně a zřetelně s potvrzením rodičů. (...) Podle přihlášek sestavíme oddíly a přihlásíme se co samostatná složka u skaut. svazu.“⁴

V článku se Klement dále zabýval svými dosavadními zkušenostmi se skautingem, přičemž rozhodující pro něj bylo zřejmě setkání s vůdcem maďarských skautů, katolickým spisovatelem a knězem Tihamérem Tóthem se kterým se náhodně seznámil v roce 1933 v lázních u Jadranu, kde si léčil lupenku. Tóth, který poznal skauting prostřednictvím samotného lorda Baden-Powella, pozval Klementa na čtvrté světové jamboree, které se konalo v roce 1933 v maďarském Gödöllő poblíž Budapešti.⁵ Tehdy se P. Klementovi začal skauting rýsovat jako metoda, kterou dosud marně hledal – měl již desítky družin, širokou členskou základnu, společné poutě, sjezdy a duchovní cvičení, ale chyběla jakási jednotící linie, výchovná metoda, která by více jednotlivé buňky propojila. Není tedy divu, že pateru Klementovi zaimponoval skauting se svými ideály odpovědnosti k Bohu a bližním, vztahu k přírodě a výchově k samostatnosti. Již brzy do svého časopisu napíše:

„Kde bude možno, budeme zakládati u pevných a nejlepších družinek skauting jen právě pro toto pevné kamarádství a přátelství, které s sebou toto vše přináší. Z toho se tvoří onen pevný družinský kádr, který si může dovořit pevnou apoštolskou práci a který se nemusí ničeho báti.“⁶

Poté, co Method Klement navrhl svým ministrantům myšlenku skautingu a setkal se u většiny z nich s nadšeným ohlasem, bylo rozhodnuto. Na jaře roku 1934 si pražská Legio vytvořila skautský odbor. V témže roce již měla celá Legio Angelica 1700 členů a byla založena též slovenská „Anjelská legia“. V souvislosti s tím bylo ohlášeno konání prvního tábora v Beluši u Trenčianských Teplic.

„Legionisté“ z Prahy sice již dříve měli v plánu vyrazit toho léta na tábor, avšak s přijetím skautské myšlenky získala tato idea mnohem konkrétnější rysy. P. Klement vyslal svého spolupracovníka J. Svačinu na skautský kurz do Měsíčního

⁴ KLEMENT, Method: *Skauting a my v Legio*, In: *Legio Angelica*, roč. IV., čís. 8, duben 1934, Praha

⁵ Toto jamboree (velké skautské setkání na národní či mezinárodní úrovni) se původně mělo konat v ČSR, díky úspěchu 1. slovanského jamboree, které se konalo v Praze v roce 1931. Ale pro nedostatek financí, či spíše liknavost a naprostý nezájem našich úřadů, byl Svaz nucen tuto příležitost v roce 1932 odmítnout.

⁶ KLEMENT, Method: *Několik praktických pokynů*, In: *Legio Angelica*, roč. V., čís. 2, říjen 1934, Praha

údolí u Vlašimi a navázal kontakt s náčelníkem Junáka, A. B. Svojsíkem. Toho požádal, aby ke každodenním povinnostem skautů mohl připojit také povinnosti náboženské, s čímž Svojsík bez námitek souhlasil. Prvním skautskou družinou Legio Angeliky byla tzv. „Falanx“, vedená přímo P. Klementem.⁷

„Dívají-li se u nás mnozí na skauting jako na organisaci protináboženskou nebo aspoň vůči náboženství zcela lhostejnou, naši hoši z Legio ukázali, že i skauti mohou být náboženští a věřící; bez hlomozu, bez křiku a bez diktátu, docela přirozeně a jednoduše. Neboť skauting obsahuje v sobě tolik dobrých věcí, jež se krásně dají využít a vychutnat i ve smyslu náboženském!“⁸

Stohlavý tábor, trvající od 9. července do 18. srpna 1934, nakonec vedli po stránce skautské br. Svačina a slovenský skaut br. Macek. Duchovním vůdcem nebyl nikdo jiný než Method Klement. Tábor se vydařil a v očích legionistů se stal takřka legendárním.

„Ale nezdá se vám, bratři, junáci naší Legio a bojovníci pod korouhví sv. Václava a sv. Jiří, nezdá se vám, že ten krásný, zářící a rudý oheň z našeho slovenského tábora nesmí už nikdy dohořet a dohasnout, ale že musí stále žhnout a plát v našich srdcích, v nás nových a celých, kteří – věrni svému skautskému řádu, legionisté a mladí apoštolé – musíme chtít svou láskou k bližnímu, svým přilnutím k pravdě i svou mravní ušlechtilostí prolnout, proteplít a prozářit veškerém moderní život a veškerou moderní kulturu? Pro budoucnost jen fortiter a fortius!“⁹

Jedním z odchovanců P. Klementa byl i P. Jiří Reinsberg

Po prázdninách byla Legio Angelica (dále jen LA) zaregistrována v Junáku jako 9. sbor o třech oddílech – 48., 49. a 50. Získala pevnou organizaci, podmínky pro přijetí nováčků, pravidla pro ministrantské zkoušky několika stupňů. V roce 1935

⁷ Členy této skupiny byli: Josef Jelínek, Antonín Nechyba, Jan Rutsch, Antonín „Aťa“ Mandl, Bohuslav „Sláva“ Hlaváč, Emil Gwuzd, J. Svačina, Josef Novák, Zdeněk Hradec a další. Mnozí z nich byli v následujících obdobích výraznými postavami skautského či katolického života u nás.

⁸ ZIMA, Václav: *Náš první skautský pokus*, In: Legio Angelica, roč. V., čís. 1, září 1934, Praha

⁹ ZIMA, Václav: *Náš první skautský pokus*, In: Legio Angelica, roč. V., čís. 1, září 1934, Praha

registrovala již 2316 členů, tisklo se 3000 výtisků časopisu *Legio Angelica*. V tomto roce bylo v katolických seminářích již 77 bohoslovců, kteří prošli LA.¹⁰

V říjnu 1934 bylo ve Velké Praze registrováno devět skautských družin LA, které měly celkem 72 členů.¹¹ Zároveň však vedení vydalo toto prohlášení k venkovským zájemcům o skauting: „*Nedovolujeme nikde zavést skauting L. A., kde není pevně ustavená a osvědčená družinka L. A. Nestačí několik hochů neb jen někdo dospělý k vedení. K tomu musí býti odborně školený skautský vůdce. Jinak se tvoří zbytečné pokusy, které po krátké době selžou.*“¹²

Na jaře 1936 přišel do Angeliky na doporučení Ústředí junáka upevnit skautskou organizaci jako vůdce sboru ing. Mirko Vosátka. V roce 1937 dochází k další radikální výměně – z čela andělské legie odchází P. Method Klement a je vystřídán P. Ladislavem Pavelkou. Pro patera Klementa byl odchod bolestný a nedobrovolný – zřejmě k němu byl dotlačen řadovými představiteli, neboť pro ustavičnou práci v Legio pro něho bylo stále obtížnější plnit své povinnosti řeholní.

Alfons Paar se synem v roce 1946.

V létě 1938 byl uspořádán tábor poblíž Bechyně, na pozemcích velkého příznivce katolického skautingu, knížete Alfonse Paara. Na témže místě se tábor konal i o rok později, tentokrát již bez stálé přítomnosti duchovních. Tou dobou již měla LA přes 4000 členů. Letní tábor se konal i po začátku druhé světové války, a sice v Raděticích u Bechyně, z opatrnosti však byl hlášen jako pracovní brigáda na výpomoc při žních. V této době však již gestapo terorizovalo a zavíralo probíhající skautské

tábory, legionisté tedy svůj tábor raději zkrátili.

Dokonce i v roce 1941 se členové LA odvážili vyrazit na letní „brigádu“ do mlýna v Raděticích u Bechyně. Tentokrát jim to však už neprošlo. Po táboře byl P. Pavelka odsouzen na 2, 5 roku vězení a dva bohoslovci byli nasazeni na práci do

¹⁰ REINSBERG, Jiří - SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica...*, Svitavy 2000, s. 38

¹¹ Byly to tyto družiny: 1. Falanx, vůdce P. M. Klement OSB, 2. Břevnov, rádce br. Novák, 3. Praha VII., rádce br. Hradec, 4. Břevnov, rádce br. Jelínek, 5. Praha II., rádce br. Hlaváč, 6. Praha I. rádce br. Mandl, 7. Karlín, rádce br. Rubeš, 8. Žižkov, rádce br. Svačina. Smečku vřít vedl br. Akela.; srov. *Legio Angelica*, roč. V., čís. 2, říjen 1934, Praha

¹² *Legio Angelica*, roč. V., čís. 2, říjen 1934, Praha

říše, všichni údajně za poslouhání cizího rozhlasu. Mlynář z mlýna v Raděticích byl podle některých zdrojů dokonce popraven.¹³

Junák byl v Protektorátu Čechy a Morava zrušen nařízením K. H. Franka ze dne 28. října 1940. Také Andělská legie byla rozehnána, její vedení ochromeno, časopis v prosinci 1940 zakázán. Některé ministrantské i skautské skupinky však pokračovaly nadále ilegálně. Některé se ukryly pod hlavičku Klubu českých turistů (KČT). Pokud se jim podařilo nelehkou dobu protektorátu přestát, rychle se pak po válce transformovaly v nová skautská střediska.

Po válce byla obnovena nejen samotná Legio Angelica pod vedením P. Josefa Gabriela, ale především idea křesťanského skautingu, kterou uvedlo v čin mnoho z nově vzniklých skautských oddílů a středisek, jejichž členové a především vůdci se rekrutovali z řad bývalých legionistů. A zde, v tomto radostném, leč nelehkém období nových začátků a velkého nadšení a odhodlání, konečně začíná příběh pražského skautského střediska Maják.

¹³ REINSBERG, Jiří - SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica...*, Svitavy 2000, s. 58

3. Zrod Majáku a jeho fungování do února 1948

Bylo jaro 1945 a dosud nejkrvavější konflikt v lidských dějinách se chýlil ke konci. S koncem nacistické totality přicházel nový začátek pro všechny, kteří pod jejím útlakem neměli prostor k seberealizaci a sledování cílů, které byly v rozporu s ideologií Třetí říše. Pod názvem „Československý Junák, svaz skautů a skautek“ je obnovena skautská organizace, ale již od podzimu 1945 je pod tlakem politických kruhů začleněna do Svazu české mládeže (SČM). Během trvání třetí republiky je nicméně často kritizována za své neúplné zapojení v SČM a odmítání stranicko-politické práce.

Jaké byly v roce 1945 perspektivy nově založeného skautského střediska? Odpověď musí nutně znít, že velmi nadějně, alespoň zpočátku. Především zde bylo nadšení. Nadšení, které sdíleli mladí i staří, rodiče i děti, vedoucí i řadoví členové, a které prostupovalo společnost, po tolik let deprimovanou válečnou zkušeností. Junák se stal populárním a příliv členstva do jeho řad byl v této době značný¹⁴. Válka naštěstí netrvala tak dlouho, aby chyběli zkušení vůdci i lidé do vyšších funkcí, přestože řada z nich dobu protektorátu nepřežila kvůli svému zapojení v odboji domácím či zahraničním.

Další motivací pro nové středisko mohla být i nabízející se smysluplná náplň činnosti a vědomí vlastní potřeby. Zdevastované Československo potřebovalo mladé lidi s dostatkem energie a životního elánu, kteří se s chutí zapojili do jeho obnovy.

S koncem války se tak řada mladých mužů rozvzpomněla na krásné chvíle strávené v Legio Angelice a zároveň si uvědomila nutnost zapojení křesťanských skautů do materiální i duchovní obnovy Československa. Někteří vyhledali svého dřívějšího vůdce, Metoda Klementa, který se mezitím stal farářem na Sázavě. Slavnostně mu slibují, že podle svých možností založí skautský oddíl nebo středisko a budou pokračovat v tom, co Legio Angelika začala. Jedním z nich byl také mladík Zdeněk Zelený. Jeho osoba je

Zdeněk Zelený – Káďa
v roce 1945, kdy mu bylo 21 let.

¹⁴ Koncem roku 1945 měl Junák okolo 250 000 členů. (srov. MEDŘICKÁ, Helena: *Scénář výstavy Junák – český skaut*, Diplomová práce FF MU, Brno 2008)

pro zrod střediska Maják rozhodující a jeho rukopis se táhne celou existencí střediska, stejně jako se Maják zásadním způsobem promítal do života Zdeňka Zeleného. Oba jsou spolu nerozlučně spjati.

Zdeněk Zelený – „Kád’a“

Zdeněk Zelený se narodil v Praze 1. prosince roku 1924. Jeho otec František byl bývalý legionář, v jejich domácnosti poblíž kostela svatého Ignáce na Karlově náměstí se často scházeli účastníci legendární sibiřské anabáze československých legií. Zdeněk byl tudíž vychováván v duchu vlastenectví a také v katolické víře, odmalička často ministroval u Ignáce nebo v nedalekém Emauzském klášteře. Je tedy logickým vyústěním, že už v roce 1929 ho maminka Emílie přivedla do Legio Angeliky. Zúčastnil se i prvního tábora v roce 1934 na slovenské

Legionář František Zelený.

Beluši a mnoha dalších táborů i ostatních akcí LA v následujících letech, například pravidelných každoměsíčních schůzek v emauzském klášteře, na kterých se mimo jiné promítaly americké kreslené filmy s Mickey Mousem či Pepkem Námořníkem.

Zdeněk Zelený v poválečných letech.

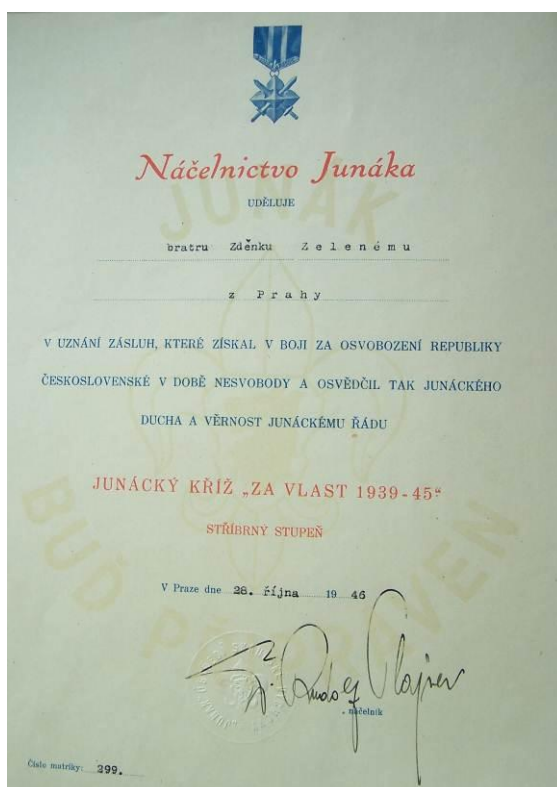
Jako pro mnoho dalších chlapců, i pro Zdeňka Zeleného byl velkým vzorem pater Method Klement, který byl uznávaným pražským kazatelem, oplýval charismatem, a hlavně rozuměl chlapecké duši a uměl si své skauty a ministranty získat a nadchnout.

Zdeněk Zelený byl aktivním členem Legio Angeliky až do jejího rozpuštění v roce 1940. Poté některé hloučky bývalých legionistů přešly pod organizační záštitu Klubu českých turistů (KČT). Zdeněk vzpomíná na období fungování v „Káčatech“ jako na dobu opatrných schůzek v domácnostech a rodinách přátel a známých, občasné výlety do přírody, ministrování.

Během války dokončil Zdeněk Zelený zbrojní průmyslovku, na které se specializoval na výrobu loveckých pušek. Vzápětí po jejím dokončení byl povolán

k totálnímu nasazení na práci do Říše. Jako puškař byl poslán na práci do zbrojovky, do závodů Hermanna Göringa v Norimberku. Ty však byly po několika měsících silně zdevastovány spojeneckým náletem. Někteří nuceně nasazení tak využili zmatků a uprchli zpátky do Protektorátu. Zdeněk Zelený byl jedním z nich, po návratu domů se však musel skrývat a nakonec se rozhodl s několika dalšími kamarády horkou půdu Protektorátu opustit.

Někdy zjara roku 1944 se tedy skupinka pěti kamarádů vydala přes Slovensko a Maďarsko až do Rumunska. Protloukali se, jak se dalo, spali po chalupách i v lesích, občas si živobyť. Delší čas v kovárně poblíž Constanța. Jenže Rumunska začala Čechům opět začala nohama. Nezbyvalo protektorátu. Tady svého otce získal v továrně na letecké Waltrovce. Díky se také zapojil do jako spojka. které povětšinou pražských domů, požárů připraveny

**Zdeněk Zelený obdržel 28. října 1946
Junácký kříž „Za vlast 1939 – 45“.**

častého úkrytu tajných správ pod těmito káděmi se tak začalo Zdeňkovi Zelenému přezdívat „Káďa“. Pod tímto jménem vstoupí do historie skautského hnutí v Československu. „V uznání zásluh, které získal v boji za osvobození republiky Československé v době nesvobody a osvědčil tak junáckého ducha a věrnost junáckému řádu“¹⁵ byl Zdeněk Zelený 28. října 1946 dekorován stříbrným stupněm Junáckého kříže „Za vlast 1939 – 45“. Nebylo to první ani poslední vyznamenání, jehož se mu v životě dostalo.

¹⁵ Diplom k udělení Junáckého kříže „za vlast 1939-45“, archiv Zdeňka Zeleného

Po skončení války mohl Káďa konečně vyhledat svého duchovního vůdce – patera Klementa našel na Sázavě, kde byl farářem. Mnozí dřívější legionisté začali Klementa na Sázavě pravidelně navštěvovat a přitom se společně pustili do rekonstrukce zdevastovaného Sázavského kláštera. Tyto jejich dobrovolné brigády se konaly každou neděli, po téměř tři roky.

Mezitím někteří bývalí členové Legio Angeliky našli dostatek času a prostoru, aby mohli dostát svému slibu – zakládají větší či menší skautské skupiny, snaží se probudit v mládeži smysl pro duchovní a mravní hodnoty. Bohumil Fafl, přezdívaný Vočko, v této době zakládá skautské středisko Blaník. Zdeněk Zelený nezůstává pozadu, hledajíc do názvu svého střediska křesťanský symbol, nechá se inspirovat názvem střediska svého dobrého kamaráda a rozhodne se na Blaníku postavit Maják.

**Zdeněk Zelený – Káďa
na vojně, 1946.**

„Slib jsem začal plnit ve chvíli, kdy jsem svolal prvních patnáct chlapců, skautů třinácti- až patnáctiletých. Neměli jsme klubovnu a já jsem často chodil kolem bazénku v parku na Karlově náměstí. Byl vypuštěný, tak jsem si řekl, že se budeme scházet tam, což jsme také v prvních týdnech dělali. Pak jsem sehnal prostory, začali jsme se rozrůstat a zrodilo se 47. středisko skautské výchovy – Maják.“¹⁶

Káďa od počátku nechce svůj Maják profilovat jako katolický a snaží se, aby byl otevřen všem dětem bez ohledu na vyznání. Členská základna se však rekrutuje především při katolických kostelech a skrze kontakty s věřícími rodinami. Středisko samo je pak vedeno v náboženském duchu, ve spolupráci s duchovními, a postupem času z něj vychází řada kněží a řeholníků, díky provázanosti s farnostmi u sv. Ignáce většinou jezuitů.

¹⁶ DRDA, Adam - KROUPA, Mikuláš: *Kruté století*, Praha: Radioservis 2008, s. 134

První družina

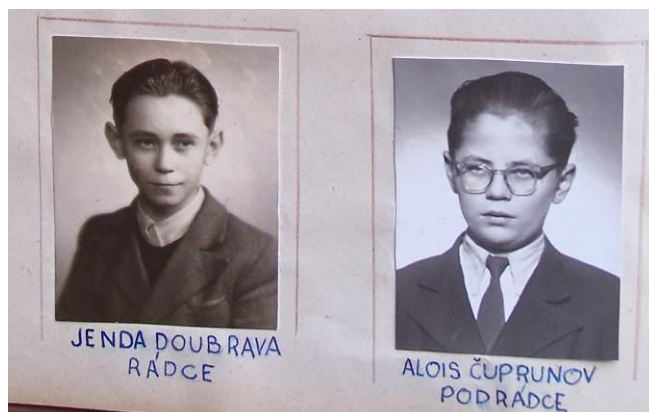
Jádrem Majáku se stala družina Lišáků z pozdějšího 377. oddílu. Již týden po skončení války, v úterý 15. května, se na Karlově náměstí sešlo prvních třináct jejich členů, vesměs ministrantů z kostela sv. Ignáce.¹⁷

Jedním z prvních členů
byl Jan Sladkus.

„Bez slavnostních proslovů, bez vlajek a halasných hesel, za nejistých hlasů, jež se snažily nahodilým chodcům naznačit skautskou hymnou vážnost chvíle. 13 chlapců se rozcházelo s vědomím, že jsou členi skautského oddílu a byli spokojeni.“¹⁸

Po opuštění provizorní klubovny ve vypuštěné nádrži na Karlově náměstí se skupinka začala scházet v zahradním altánu v Divizní nemocnici, později pak v kostele svatého Ignáce, v prostoru nad kaplí Mariánské družiny. Skauti nelenili a pustili se do „služby vlasti a bližním“, které bylo v poválečném Československu zapotřebí více než kdy jindy. Odklízeli sutiny po bombardování¹⁹, pomáhali potřebným v nemocnicích, prostřednictvím Charity se starali o navrátilce z koncentračních táborů, z Terezína pomáhali transportovat nakažené tyfem. Práce bylo hodně, ale nadšení bylo veliké.

Rádce a podrádce družiny Lišáků, říjen 1945.

¹⁷ Zakladatelskou skupinu Majáku tvořili František Jaroš, Karel Horák, Zdeněk Větrovský, Václav Mucha, Jan Doubrava, Jiří Martinovský, Otto Martinovský, Miroslav Brtva, František Novák, Jan Dobrovolský, Jan Sladkus, Oskar Andryšek, Jaroslav Boháč a jejich vůdce Zdeněk Zelený – Káďa.

¹⁸ *Kronika skautského střediska Maják*, archiv Zdeňka Zeleného

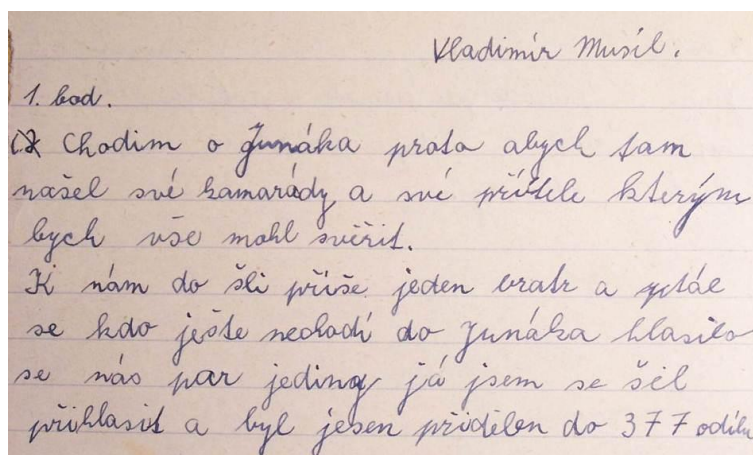
¹⁹ Nálet spojeneckých bombardérů na Prahu dne 14. 2. 1945 zasáhl také mimo jiné dům rodiny Zelených poblíž nemocnice na Karlově náměstí. Bývalý legionář František Zelený strávil několik dní pod sutinami, jeho žena Emílie pobyla následně několik týdnů v nemocnici. Jejich syn Zdeněk nebyl v době náletu doma a vyvázl tak bez zranění.

Jak můžeme vyčíst ze „Soutěže střediska Maják“ z následujících let, motivace chlapců ke vstupu do skautského oddílu byly různé, jak sami napsali první členové Majáku: „Za doby německé okupace učil jsem se soukromě a v dopoledních kursech „Institut of modern speeches“. V jedné z učebnic byl článek o skautech a o jejich životě. I zatoužil jsem, jako jistě mnohý z chlapců, zařadit se do jejich hrdých řad. Hned po osvobození naší drahé vlasti jsem se pilně staral, kde bych se mohl zapsati. Snad sám Pán Bůh tomu tak chtěl, že jsem se dostal do katolického a dobře organisovaného oddílu Junáka.“²⁰

Zdeněk Zelený s Janem Dobrovolským krátce poté, co se stal jeho bířmovacím kmotrem.

„Do Junáka chodím, protože se mi líbí skautská výchova. Je praktičtější než

výchovy jiné, neboť kromě výchovy mravní učí hochy věcem, které mohou i ve skutečném životě potřebovat. Další pohnutkou je u mne společnost chlapců stejného věku, poněvadž jsem se se spolužáky mimo školu stýkal

Jedna z odpovědí na otázku
„Proč chodím do Junáka a na čí popud?!“

jen málokdy. Líbí se mně i skautská zásada, která nařizuje milovati vlast a chránit slabšího.“²¹

„O katolických skautech jsem slyšel již jako malý chlapec nadšeně vyprávěti p. profesora Pavelku při jeho návštěvách u nás. Těšil jsem se až budu míti dostatečný věk, abych mohl do jeho družinky a hlavně o prázdninách jeti na tábor. Zatím ale Junák i Legio Angelika byla rozpuštěna a p. profesor v koncentráku. Po revoluci jsem se nemohl dočkat od

Součástí soutěže byl i návrh obálky střediskového časopisu...

²⁰ KOŘÁN, Jiří – „Pilulka“: soutěž střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

²¹ JONÁŠ, Jiří: soutěž střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

*něho pozvánky; měl stále mnoho práce s velkým počtem hochů, hlásících se do jeho oddílu. Proto jsem se přihlásil u sv. Ignáce.*²²

Dne 18. července 1945 složil Zdeněk Zelený na odboru duchovní služby Junáka na Praze 2 do rukou Jana F. Remišera činovnícký slib vedoucího oddílu.

... a oddílové vlajky

Během letních prázdnin 1945 někteří starší skauti nasedli na kola a vydali se po republice, obnovit staré kontakty z předválečných dob, šířit skautskou myšlenku a zaškolit budoucí rádce a vedoucí oddílů. Na kolech strávili tři týdny, projezdili Moravu i Slovensko. V místech, kde narazili na skauty, uspořádali několikadenní rádcovský kurz a navazovali styky s místními oddíly.

V srpnu 1945 pak oddíl i s mladšími členy vyrazil na pětidenní výlet na vrch Jestřáb v Posázaví, kde byl hostem P. Klementa. Šlo o jistou náhradu letního tábora, k jehož uspořádání ještě nebyl dostatek zkušeností ani materiálního vybavení.

Oddílový rok 1945/1946

Počátkem září 1945 oddíl začíná narůstat a je nutné ho rozdělit. 2. září je registrováno skautské středisko, čítající již okolo stovky členů. K původnímu 377. oddílu se totiž přidává 299. oddíl z Nuslí, který si mění číslo na 379. Sídlem střediska se stává klubovna v podkroví domu č.p. 2 v Ječné ulici. Středisko tedy nyní sestává ze tří oddílů – 377. oddílu skautů, jehož vůdcem byl zpočátku Káďa, později byl vystřídán Jaroslavem Pilíkem a Miroslavem Brtvou. Tento oddíl měl čtyři družiny – Lišky, Kamzíky, Ostříže a Racky (později Tetřevy). Každá družina měla okolo deseti členů ve věku 10-15 let. Smečku vlčet při 377. oddíle vedl Vladimír Kolář – Akela, kterému pomáhal Oskar Andryšek.

Maják na kolech v létě 1945.

²² JANOUŠEK, Jan: soutěž střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

DOCHÁZKA

Vyplňuje se:

X přítomen - čtvereček vybarvi zeleně
 O nepřítomen - čtvereček vybarvi červeně
 = hoch dosud nebyl ve družině nebo již z družiny odešel - čtvereček nevybarvuj vůbec

Chceš-li vyznačovat docházku podrobněji, použij těchto značek:

X přítomen po celou dobu	} vše se vybarví zeleně
λ přítomen, ale přišel pozdě	
χ přítomen, ale dříve odešel	
O nepřítomen, neomluvil se	} vše se vybarví červeně
≠ nepřítomen, ale omluvil se	

Procenta se počítají takto:

a) Družina má 8 členů, na schůzce jich bylo 5, tři tedy nepřišli.
 Počítáme takto (počet přítomných x 100): počet všech ve družině = %

$$\frac{500}{8} : 8 = 62,5\%$$

 Družina měla na schůzce účast jen 62½ procenta.

b) Junák byl ve dvouměsíčním období 11x, bylo 14 podniků celkem

$$\frac{1100}{14} : 14 = 78,5\%$$

 Junákova účast za toto období je 78½ procenta.

c) V pravém rohu dole na archu ukazuje celkový součet ze celé období, že na archu je 185 značek X a 68 značek O.

$$\frac{18500}{253} : 253 = 73,1\%$$

 (Součet 185 X a 68 O)
 Účast družiny v tomto období je 73 procenta.

Káďova pečlivost se projevovala například při vypočítávání docházky.

Káďa 4. dubna 1946. Středisko mělo také svého duchovního rádce – přirozeně jezuitu od sv. Ignáce. Byl jím P. Bernard Pitrun SJ.

První veřejné vystoupení střediska proběhlo 28. září 1945, při pochodu Prahou, kterého se zúčastnili i čtyři trubači. Vedoucí a rádcové navštěvovali vůdcovské a čekatelské kurzy, děti plnili nováčkovskou zkoušku, rodiče pomáhali s materiální výbavou oddílů.

„Dost těžko se neslo, že Ústředí povolilo nosit krátké kalhoty, jež zde zanechali Němci po Hitlerově mládeži. Byly však bez přídělu a pak, hlavní byl duch; na oblečení se tolik nehledělo, alespoň v těch prvních měsících nadšení. A to zde skutečně bylo, nechybělo nikomu.“²³

378. oddíl skautů se zrodil při internátním gymnáziu ve Voršilské ulici. Zpočátku jej spolu s Jiřím Martinovským vedl Miroslav Brtva. Měl také čtyři družiny, i když méně početné než 377. oddíl. Byli to Havrani, Štíky, Racci a Jestřábi.

Nuselský 379. oddíl vedli Jiří Kanzelsberger a Jiří Kuliš. Oddíl měl tři družiny – Jeleny, Medvědy a Vlky.

Vůdcem střediska byl Káďa, který ale zpočátku neměl příslušnou kvalifikaci – čekatelský dekret, tedy první stupeň činovnické zkoušky, obdržel až 31. ledna 1946. V té době to ovšem nebylo nic výjimečného a i v dnešní době existují v rámci Junáka pravidla toto umožňující. Dekret vůdce střediska obdržel

Pochod do katedrály, 28. října 1945

²³ Kronika skautského střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

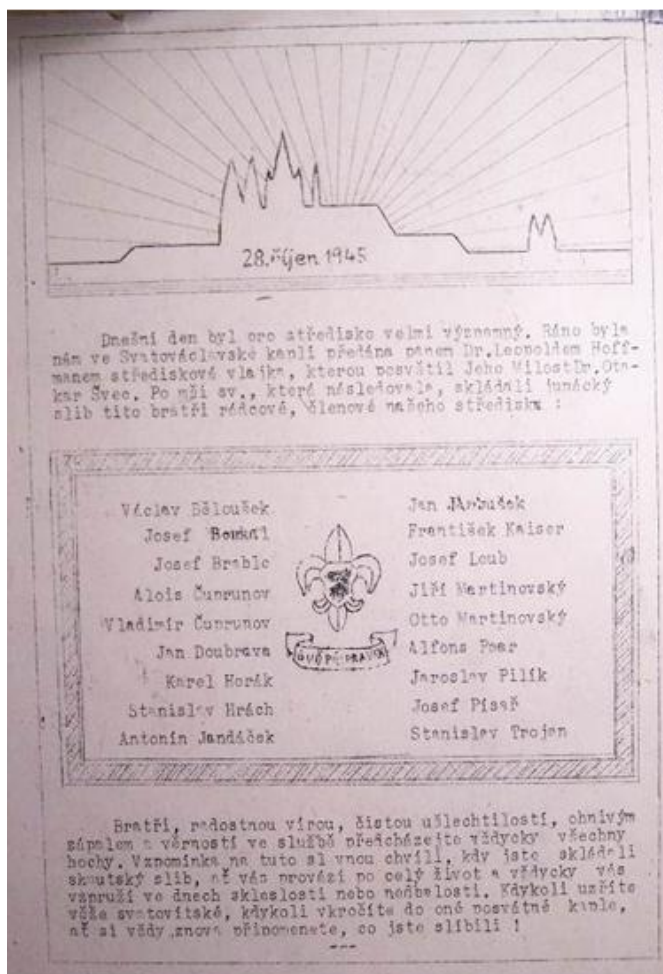
Ve výroční den republiky, 28. října 1945, byla zcela v duchu tradice Legio Angeliky ve svatováclavské kapli katedrály sv. Víta slavnostně posvěcena středisková vlajka, kterou junákům předal Dr. Leopold Hoffman a metropolitní kanovník Dr. Otakar Švec. Ve své promluvě jednadvacetiletý vůdce střediska mimo jiné pronesl:

„Tato vlajka je znakem naší junácké cti. A jako svoji novou skvělou vlajku ponese v čele a vysoko, tak i svoji junáckou čest chceme nést hrdě, vždy vysoko a před očima všech. Nežhanobíme vlajku, ale neposkvrníme ani svoji

čest. Nevydáme vlajku a nevydáme nikdy čest. (...) Nuže, paprsky svých slov a hrdinných činů osvěcujte naši vlast. Jste přece živým majákem – tak svíťte !“²⁴

První vlajka střediska Maják.

Památný zápis ze slavnostního dne.

Po slavnostní bohoslužbě složilo 18 členů střediska, vesměs budoucí rádcové, skautský slib.²⁵

„Bratři, radostnou vírou, čistou ušlechtilostí, ohnivým zápalen a věrností ve službě předcházejte vždycky všechny hochy. Vzpomínka na tuto slavnou chvíli, kdy jste skládali skautský slib, ať vás provází po celý

²⁴ Koncept promluvy Zdeňka Zeleného 28. 10. 1945 v katedále sv. Víta, archiv Zdeňka Zeleného

²⁵ Byli to Václav Běloušek, Josef Boukal, Josef Brabec, Alois Čuprnov, Vladimír Čuprnov, Jan Doubrava, Karel Horák, Stanislav Hrách, Antonín Janáček, Jan Janoušek, František Kaiser, Josef Loub, Jiří Martinovský, Otto Martinovský, Alfons Paar, Jaroslav Pilík, Josef Písař a Stanislav Trojan

*život a vždycky vás vzpruží ve dnech skleslosti nebo nedbalosti. Kdykoli uzříte věže svatovítské, kdykoli vkročíte do oné posvátné kaple, ať si vždy znova připomenete, co jste slíbili!*²⁶

Poté se skauti zúčastnili shromáždění na Pražském hradě a projevu Edvarda Beneše, který byl toho dne potvrzen ve funkci prezidenta ČSR.

Středisko začalo žít vlastním životem, konaly se pravidelné týdenní družinové schůzky, vycházky a výlety do přírody, v lednu 1946 dokonce desetidenní zimní tábor ve srubu u Kolářů ve Hvozdech u Štěchovic. S jarem 1946 pak vše začalo směřovat k přípravě prvního letního tábora.

V únoru 1946 proběhl v Praze II. junácký sněm, na kterém byl starostou junáka zvolen Velen Fanderlík, náčelníkem Rudolf Plajner a náčelní Vlasta Koseová. Funkci předsedy duchovní rady zastával litoměřický biskup Štěpán Trochta. Junák se zapojil do budovatelského úsilí, vyhlásil dokonce vlastní junáckou dvouletku.

Vůdce Majáku Káďa v této době „začal sbírat“ významné události – 28. dubna 1946 obdržel titul „Panoš řádu sv. Jiří“, 6. května mu prezident republiky udělil „Československý válečný kříž 1939“.

5. května 1946 se skauti z Majáku zúčastnili slavnostní bohoslužby. Rádce družiny Vlků toho dne zapsal do kroniky:

*„Dnes je tomu rok, co vzplála revoluce proti Němcům. – Mám jen jediné přání k tomuto dni: Abychom nikdy nezapomněli, co nás k tomu donutilo, abychom bojovali, a proč jsme bojovali. Abychom si již navždy udrželi svobodu a nedali si ji vzít ani pod záminkou jakékoliv ochrany a protektorátu.“*²⁷

Středisko Maják na Pražském hradě na svatého Jiří roku 1946.

²⁶ Archiv Zdeňka Zeleného

²⁷ *Kronika družiny vlků*, zápis z 5. 5. 1946; archiv Zdeňka Zeleného

Družina Tetřevů

Na podzim 1945 se středisko rozšířilo o další, tentokrát poněkud odlišnou skupinu dětí. Šlo o hluchoněmé – jádro tvořili děti z Ústavu pro neslyšící a nedoslýchavé v Holečkově ulici. Počáteční iniciativa vzešla od skauta Karla Horáka, který přivedl do oddílu svého neslyšícího bratra Josefa. Ten byl přijat s otevřenou náručí a brzy přivedl své další kamarády. Práce s hluchoněmými zaujala i vůdce střediska Káďu, který začal navštěvovat Ústav pro neslyšící a učit se znakovou řeč. Členové družiny Racků se rozdělili mezi ostatní družiny a vznikla družina nová - družina neslyšících skautů, nejprve pojmenovaná „Orli“, brzy si však změnila název na „Tetřevi“. V únoru 1946 měla jedenáct členů, brzy se však rozrostla. Podle vyprávění Zdeňka Zeleného měla údajně až okolo padesáti členů. V jejím čele stál Karel Horák, který díky svému bratrovi dobře ovládal znakovou řeč. Program hluchoněmých se od ostatních skautů příliš nelišil – při nahlédnutí do programových tabulek z jara 1946 nalezneme aktivity jako mapování, morseovku, střílení ze vzduchovky, uzlování. Tetřevi dostali na skautské kroje nášivky s nápisem „Neslyšící“. Utvoření oddílu hluchoněmých dětí bylo v polovině čtyřicátých let raritním nejenom v kruhu českých skautů a i v dnešní době se stává inspirací pro některé skautské vedoucí.

Členové střediska Maják na dvoře kostela sv. Ignáce v prvních poválečných letech.

Oddíl „JAK“

Dalším oddílem, o který se středisko Maják rozrostlo zjara roku 1946, byl oddíl nazývaný svými členy „JAK“. Šlo o zkratku „junáci arcibiskupského konviktu“ a založil jej příslušník 377. oddílu Jaroslav Pilík. Oddíl byl mimopražský a jeho členy se stali studenti státního gymnázia v Příbrami, bydlící v církevním internátu. Jedním ze studentů byl právě i Jaroslav Pilík, který se v dubnu 1946 dohodl s ředitelem konviktu na zřízení čtyř skautských družin, do kterých měli být organizováni všichni chlapci, bydlící v internátě. Začal se školením rádců, v lednu 1947 však musel pro neshody s ředitelem konviktu skautské aktivity ukončit. První pokus o založení „JAKu“ tedy skončil neúspěchem.

Zdeněk Kád' a Zelený s vlčaty.

V následujícím školním roce jsou však studenti konviktu znovu rozděleni do osmi družin, z nichž některé si uchovají skautského ducha. Především to byla družina sv. Tarsicia, kterou vedl Jan Janoušek, člen pražského 379. oddílu. Od ledna 1948 si družina změnila název na Lišky a začala žít pravidelným družinovým životem. Několik dalších družin se přidalo a znovu vznikl oddíl JAK, tentokrát na principu dobrovolného členství.

Skauti z Majáku na pouti do Staré Boleslavi.

Vůdce oddílu Jaroslav Pilík však po úspěšné maturitě na jaře 1948 konvikt opustil a na jeho místo nastoupil dosavadní oddílový vůdce Jan Janoušek, s podporou P. Karla Pilíka, prefekta konviktu, velkého zastánce skautů a duchovního vůdce oddílu.

Oddíl se rozešel zároveň se zrušením arcibiskupského konviktu na podzim 1949. Do té doby ale stihlo celkem 19 jeho členů složit skautský slib do rukou střediskového vůdce Kádi.²⁸ Někteří pokračovali ve skautské činnosti i nadále, například družina Ostřížů pod vedením Jaroslava Křepela, která našla útočiště v Sedlci u Sedlčan. Praktikování skautingu však začínalo být

²⁸ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 38, archiv Zdeňka Zeleného

v tehdejší Československu stále nebezpečnější a družiny tak pracovaly spíše osamoceně, bez pravidelného kontaktu s domovským Majákem.

Tábor 1946

Za místo prvního letního tábora Majáku byla vybrána Šumava, konkrétně údolí u Řepešína pod Boubínem. Tábory byly postaveny dva blízko sebe – 377. a 379. oddílu. Členové 378. oddílu, navštěvující internátní školu ve Voršilské ulici, se na prázdniny rozjeli domů k rodičům.

Mladší děti – vlčata, strávily na táboře tři týdny, starší skauti pak pět týdnů. Tábor proběhl bez větších komplikací, snad jen počasí táborníkům příliš nepřálo. Prudké deště zvedly hladinu Cikánského potoka a část tábora 377. oddílu musela být evakuována do blízkého opuštěného mlýna.

V souladu s tradicí Legio Angeliky byl na táboře také duchovní rádce. Zpočátku jím byl P.

František Flamík SJ, později ho vystřídal P. Bernard Pitrun SJ. Každé ráno junáci začínali slavením polní bohoslužby, den pak uzavírali večerní modlitbou. Pater Flamík v dopise Kádřovi ze 17. července 1946 mj. píše:

Slavnostní oheň.

„Mám krásné vzpomínky na tábor a mám-li říci pravdu, trochu se mi po Vás všech stýská. Přes všechny ty nedostatky, jež jsem u hochů pozoroval, mají dobrou vůli, a je třeba brát ohled na to, že jsou to vesměs mladí skauti, kteří nejsou ještě proniknuti skautským duchem. Proto nutno míti mnoho trpělivosti, neboť charakter se nevytváří za den ani ne za rok.“²⁹

Jméno: Alois Čuprman
narozen: 17. 7. 1931

Prošel operace:	+	
Prošel choroby:	spalničky, červy, šákl	
Výška:	Před táborem	Po táboře
Váha:	169 cm	64½ kg
Objem hrudi		
věch: cm	91½ cm	
výdech: cm	86½ cm	
Nález v moči:		
bílkovin:	cukr:	jiné:
Zrak:		
Sluch:		
Teplota (za minutu):	Tlak krve:	
Chrup:		
Nález:	Před táborem	Po táboře
Poznámka:		

26. VI. 1946

MUDr. Bohumil Fafl
odborný lékař
Praha II, Národní tř. 34
Ord. 2-4. Telefon 312.18

Přihláška na letní tábor. Tuto jako lékaře potvrdil Bohumil Fafl – Vočko, vůdce spřáteleného střediska Blaník.

²⁹ Dopis F. Flamíka Z. Zelenému, 17. 7. 1946, archiv Zdeňka Zeleného

Tábora se zúčastnilo celkem 45 lidí a jeho rozpočet byl zhruba 46 000 Kčs.³⁰ Vedoucím tábora byl vůdce střediska Zdeněk Zelený – Káďa, jeho zástupci pak Jaroslav Pilík, Miroslav Brtva, Jiří Kuliš, v kronikách zmiňovaný jako nejoblíbenější a nejužitečnější táborník, dále vůdce vlčat Vladimír Kolář – Akela a další. Jedním z instruktorů byl také nejmladší svobodník Svobodovy armády Julius Rupp z Podkarpatské Rusi. V době, kdy začal sloužit pod plukovníkem Svobodou, mu bylo pouhých 13 let.³¹ Roli ošetřovatelky na sebe vzala maminka vůdce tábora, paní Emílie Zelená.

JUNÁK,
ústředí skautské výchovy - zemská junácká rada pro Čechy

Povolení tábora

ODDÍL (přesně označ. místo a číslo oddílu s udáním zda vlčata a pod.)	Praha II. 377 junáků
Adresa a rok narození vůdce tábora	Zdeněk Zelený, 1924 Praha II. Karlův most 499.
Místo tábora	Řepečín
Pošta	Želčovice u Prachatic
Železniční stanice a vzdálenost její	Prachatic 10 km
Doba trvání tábora	1.- 30. července 1946.
Pravděpodobný počet táboráků	30
Čitelný podpis vůdce tábora	Zdeněk Zelený

Konání tábora povolují - **aspoň**

"JUNÁK"
JUNÁČKÝ KLÁN
Praha

Tábor hlášen u stanice SNB v

Sbor národní bezpečnosti
Praha

Povolení tábora 377. oddílu u Řepečína.

Tábor se tedy vcelku vydařil, vztahy mezi členy střediska se upevnily, vedoucí získali nové zkušenosti a děti bezesporu také. Jen cesta z tábora se neplánovaně protáhla, když dráhy nebyly schopny přistavit včas nákladní vagon, který by skauty odvezl do Prahy. Cesta domů se tak protáhla na tři dny. To však skautům nijak nezkazilo jejich táborové dojmy a většina z nich se znovu sešla v září téhož roku.

Návrat z výletu do Prachatic.

Oddílový rok 1946/1947

V září 1946 dostal Zdeněk „Káďa“ Zelený povolávací rozkaz k vojenské službě. Díky kontaktům svého otce-legionáře nastoupil ke

Tábor u Řepečína, léto 1946.

³⁰ Kronika skautského střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

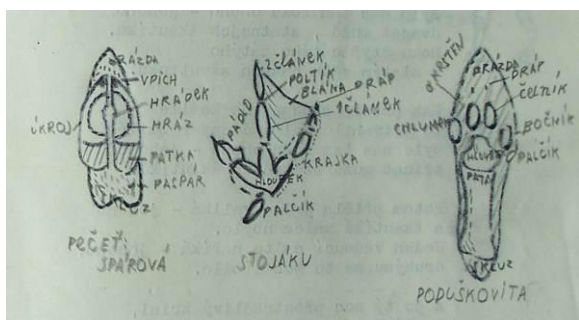
³¹ Kronika skautského střediska Maják, archiv Zdeňka Zeleného

2
1946

M A J Á K

Zprávy 47. střediska „JUNÁKA“ v Praze II.

oddílu P. Obálka časopisu, ve kterém
Flamíkem Maják vydával svoje zprávy.

v Družinské kapli u sv. Ignáce. Téhož dne odpoledne se slavnostně promítal film z letního tábora a rodiče i děti byli informováni o změnách ve středisku.

V září se středisko Maják zúčastnilo setkání s lady Baden-Powellovou, která

J A K Á M Á B Ý T D Í V K A .

Dívka má být jako obrázek,
tak hezká, ale ne jako obrázek
tak zmalovaná

Má být jako hodinky,
tak přesná, ale ne jak hodinky
aby se nechala od každého natáhnout.

Má být jako zlatý řetízek,
tak pravá a ryzí, ale ne jako řetízek ,
aby se věšela každému kolem krku.

Má být jako cukr, tak sladká
ale ne jako cukr,
tak rafinovaná.

Má být jako kulomet, tak rychlá,
ale ne tak rychlá jako kulomet
aby se nechala za 120 vteřin rozebrat.

Má být jako sůva, tak moudrá,
ale ne jako sůva aby se toulala po nocích.

23

dělníků i učňů, ukázky naší junácké literatury od doby vzniku skautingu i literatury cizí, různé ‚mátohy‘ (fantastické hříčky přírody), překvapí vás táborová ‚kropenka‘, kterou ze dřeva zrobila příroda sama, táborová knihovna a lékárníčka, na kterou by byl hrdý každý lékař, obrovský oddílový totem a mnoho výrobků nejmenších skautů – vlčat. Zvláště na vás zapůsobí úplný táborový oltář, u něhož tak často a rádi přiklekali všichni skauti a smutkem na nás dýchne koutek za vlast padlých bratří-hrdinů, o kterých se nikde nepsalo ani nemluvílo a o což by ani oni sami mrtví nestáli.“³²

Jaroslav Boháč s vlajkou družiny Lišáků.

Na jaře roku 1947 se někteří skauti z Majáku věnovali přípravě letního tábora pro kliniku doktora Hněvkovského, která pečovala o děti postižené obrnou. Členové Majáku se také 5. května zúčastnili oslav výročí Pražského povstání na Václavském náměstí. Ve střediskové kronice nalezneme zmínku:

*„Vyslechli jsme projev Šrobára, dr. Vacka a dalších. Manifestace byla zakončena přísahou věrnosti výdobytým revoluce a státní hymnou.“*³³

Středisko dále rozkvétalo, podnikalo jednodenní i vícedenní výlety, pravidelné schůzky a pomalu se připravovalo na další letní tábor, který je vyvrcholením každého oddílového roku. Bylo rozhodnuto, že se bude konat na Moravě.

Tábor 1947

Více než osmdesát členů střediska, 377. a 379. oddílu, se vydalo 1. července 1947 z Masarykova nádraží dvěma nákladními vagóny do Blanska, kam dorazili k večeru. Podařilo se jim zajistit i nákladní dopravu na tábořiště, odkud je však již druhý den vypudil hajný. Až 3. července se Kádřovi podařilo na lesní správě zajistit pozemek pro postavení tábora. Slavný tábor u Jedovnice

Tábor 1947.

³² *Junácká výstavka*, In: Lidová demokracie 18. dubna 1947, s. 6

³³ *Kronika skautského střediska Maják*, archiv Zdeňka Zeleného

konečně mohl začít.

„Smyslem tohoto tábora, jako každého tábora, byl rozvoj nejen tělesné zdatnosti a zručnosti, ale především zušlechtění duše, která pak tělo sama dovede vést.“³⁴

Tábora se kromě skautů z Majáku zúčastnilo také několik hostů z Počepic u Sedlčan, pod vedením duchovního P. Uhra. Skauti užívali přírody, pořádali výlety do blízkého Moravského krasu, noční hry, slavnostní táboráky, prostě vše, co ke správnému skautskému táboru patří. Táborovou pohodu narušoval jen neklid z Banderovců³⁵, kteří tou dobou procházeli Moravou ve snaze dostat se na Západ. V noci ze 16. na 17. července došlo v blízkém lese dokonce k menší přestřelce. Všichni vedoucí byli přes noc na nohou a hlídali tábor proti případným vetřelcům. Kádřa, který byl v té době vojákem základní vojenské služby a kvůli táboru dostal speciální padesátidenní dovolenou, měl u sebe zbraň. K jejímu použití naštěstí nemuselo dojít.

V závěru tábora si skauti objednali autokar a vydali se na okružní jízdu Moravou. Cesta vedla přes Buchlov, Velehrad, Zlín, Hostýn a zpět k Jedovnici. Na zdárném průběhu tábora, který trval 35 dní, měli podíl především jeho vůdce Zdeněk Zelený – Kádřa, jeho zástupce a vůdce vlčáckého tábora Vladimír Kolář - Akela a činovníci Jan Rydlo, Miroslav Brtva, Vladimír Čuprnov a Jaroslav Dusil.

„Po tomto táboře byly všechny předpoklady k plnému rozběhu skautského života ve středisku. Vedoucí získávali praxi a chlapci za nimi skutečně šli s důvěrou a měli v nich opravdové vzory. Z rádců, ať oddílových či družinových, dorůstaly zdatné kádry k jejich zastupování a při případném odchodu některých z nich mohli kdykoliv nastoupit na jejich místa. To se potvrdilo i při odchodu Kádi na vojnu. Byla celkem slušná náhrada k jeho zastoupení v oddíle, který vedl, i ve středisku.“³⁶

Potvrzením funkčnosti i prospěšnosti střediska se stala i skutečnost, že na svátek sv. Václava, 28. září 1947, bylo pět jeho členů dekorováno různými stupni řádu „páže a panoš sv. Václava“ v kapli téhož světce v pražské katedrále.³⁷ Vůdce

³⁴ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 35, archiv Zdeňka Zeleného

³⁵ Banderovci, označování podle svého vůdce Stěpana Bandery, byly vojenské jednotky Ukrajinské povstalecké armády, které se především během roku 1947 pokoušely přejít z Polska a SSSR do spojeneckých okupačních zón na západě.

³⁶ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 35-36, archiv Zdeňka Zeleného

³⁷ Byli to Václav Mucha, Jan Rydlo, Jan Dobrovolský, Jaroslav Boháč a Vladimír Kolář.

střediska Zdeněk Zelený byl pak pasován na rytíře řádu sv. Václava.³⁸ Nový oddílový rok tak začal velkou slavností a vypadalo to, že bude i zdárně pokračovat.

Oddílový rok 1947/1948

V září roku 1947 změnilo středisko duchovního rádce – P. Bernarda Pitruna SJ vystřídal P. František Flamík SJ. Zástupce střediska Vladimír Kolář – Akela odešel do noviciátu k jezuitům. Na jeho místo nastoupil Jiří Rechner. 16. října je za přítomnosti 23 rodičů

Skautská mše v kapli Mariánské družiny u sv. Ignáce.

členů střediska ustanoveno Sdružení přátel Junáka, v čele se starostou Antonínem Marešem. V prosinci 1947 je Zdeněk Zelený – Káďa zvolen zástupcem okrskového velitele Junáka na Praze 2.

Na podzim roku 1947 v souvislosti se zhoršující se vnitropolitickou situací také „houstne“ atmosféra v Junáku. Situace se odráží i ve středisku Maják – především slábne docházka na oddílové akce, ubývá členů. Nad československým skautingem se začínají stahovat mračna.

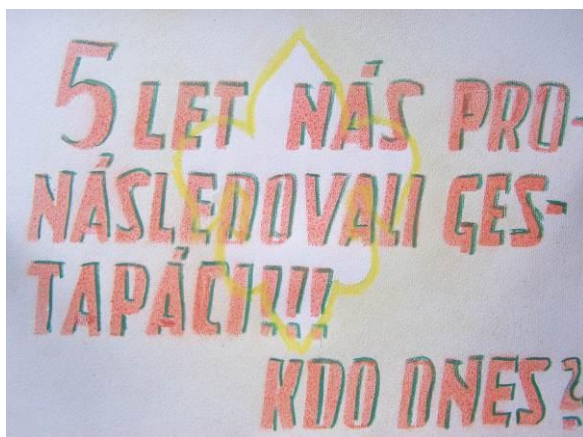
Zánik Majáku?

Již jsme se zmínili o vynuceném členství Junáka v SČM a snaze o jeho zpolitizování, tak charakteristické pro dobu třetí republiky. O vnitropolitické situaci v Československu také svědčí fakt, že již 11. září 1945 byl založen Zemským odborem bezpečnosti (II. oddělení ZOB) svazek „Junák“. Organizace se tedy stala sledovanou

³⁸ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 36, archiv Zdeňka Zeleného

státně bezpečnostními složkami a spolu s jinými organizacemi byla ve vnitřních instrukcích označována jako nepřátelská.³⁹

Od podzimu 1947 se pak ve skautské organizaci rozehrává boj mezi „progresivními“, tedy levicově orientovanými skupinami, a „konzervativními“ skupinami. S únorovým převratem pak je již jasné, kdo zvítězí. Z řad „progresivní skupiny“ se utváří Akční výbor ústředí Junáka (AVÚJ), který odvolává chystaný III. skautský sněm ve Zlíně. Dne 29. března je pak Junák včleněn do Československého svazu mládeže (ČSM), o několik dní později byl přeměněn na výhradně dětskou organizaci – pro členy mezi 6 - 15 lety. Členové starší 15 let jsou nuceni vstoupit do Junáka již zcela první „Pionýrské Začíná agónie, definitivní zrušení Jen málo skautských fungovalo až do této činnosti oficiálně února 1948, počet mezi lety 1947-1949 37 000⁴¹.

Tato hesla rozvěšovali skauti z Majáku po Praze v březnu 1948.

ČSM, kterému je podřízen, vznikají oddíly Junáka⁴⁰. kterou ukončuje až Junáka v září 1950. oddílů však doby. Většina svou ukončila brzy po členů Junáka klesl z 180 000 na

Nově ustanovenému komunistickému režimu byly největším trnem v oku nábožensky zaměřené, tzv. „homogenní“ oddíly. O zrušení náboženské výchovy v Junáku rozhodlo vedení SČM již v březnu 1948, likvidace homogenních oddílů přišla vzápětí.

Jak svou činnost ukončilo katolické středisko Maják, se můžeme dočíst v zápise z kroniky družiny Lišáků z března 1948:

„Nejprve se ujal slova Káďa. Řekl nám velmi smutnou věc, a to, že se náš ‚Maják‘ rozpouští úplně. Doposud byly zrušeny homogenní oddíly. A radši, než abychom čekali, kdy nám sesadí Káďu a dosadí někoho od SČM, jsme se rozpustili sami. A klubovny jsme měli půjčeny od ‚Mariánské družiny‘, takže na ně nemá nikdo

³⁹ ZACHARIÁŠ, Jiří a kol.: *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.*, Praha: ÚDV 2005, s. 11

⁴⁰ O vybudování těchto oddílů bylo rozhodnuto na slučovací konferenci mládeže ČSR ve dnech 23. - 24. 4. 1949, přičemž toto datum se uvádí jako datum vzniku Pionýrské organizace ČSM.

⁴¹ Kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka: *Cestou k pramenům. Skautské historické minimum*, Praha 1994, s. 31

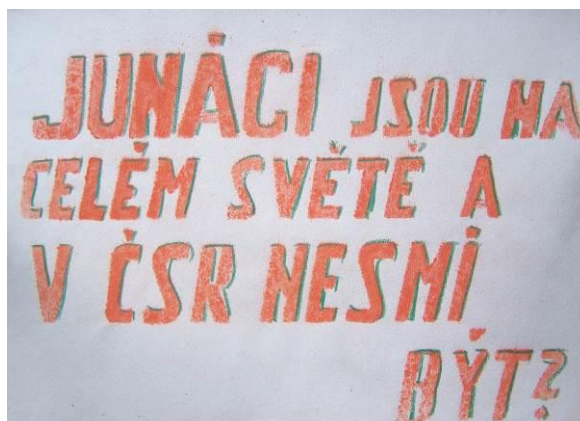
*jiný právo. Káďa nám také vyličil naši činnost a práci od založení po revoluci. Řekl také, že tento týden budem ještě mít družinovy. (...) Schůzi jsme pak zakončili modlitbou „Otče náš“.*⁴²

Skauti z Majáku ale nebyli jen přihlížejícími, v této vypjaté době prokázali i odvalu a snahu o zburcování veřejnosti. Zapojili se do letákových protestních akcí proti vměšování SČM do vnitřních záležitostí Junáka. Po Praze rozvěšovali ručně psaná barevná hesla, která ale nemohla zabránit zřejmě nevyhnutelnému. Ocitujme několik dochovaných hesel:

„5 let nás pronásledovali gestapáci !!! Kdo dnes ?“

„Junáci jsou na celém světě a v ČSR nesmí být ?“

*„Junáci ! Máte přijmout princip volitelnosti funkcionářů ?? Kdo volil funkcionáře v SČM a UNTV ??“*⁴³

Byly to však již jen poslední výkřiky zoufalství, které snad doznaly největší pozornosti v bystrých očích StB. Nastala doba, kdy měla být výchova dětí svěřena monopolu pionýrské organizace a být zaměřena především ideologicky a politicky.

Výchovný rozdíl mezi pionýrskou a skautskou organizací na počátku padesátých let vcelku dobře definuje Alois Poledňák ve své knize „Skauting ve službách podněcovatelů války“, kterou vydala Mladá Fronta v edici „Otázky dneška“:

*„Vychovávat v dětech v pionýrské organizaci lásku k vlasti, znamená učit je především hluboké lásce k Sovětskému svazu. Bez něho bychom neměli naši lidově demokratickou republiku, po ulicích a kolem továren by se toulaly statisíce hladovějících nezaměstnaných, hledajících práci. (...) Taková je výchova v pionýrské organizaci – výchova k socialistickému vlastenectví a proletářskému internacionalismu.“*⁴⁴

Poledňákova útlá propagandistická knížka by si vůbec zasloužila důkladnější rozbor. Za pozornost stojí například i jeho pohled na militarismus, ze kterého obviňuje právě skautské hnutí, které je podle něj nástrojem západních imperialistů.

⁴² *Kronika družiny Lišáků z let 1946-1948*, archiv Zdeňka Zeleného

⁴³ archiv Zdeňka Zeleného

⁴⁴ POLEDŇÁK, Alois: *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha: Mladá Fronta 1953, s. 48

Jde o klasickou ukázkou dvojí interpretace téhož, tak typickou pro totalitní terminologii československého režimu padesátých let:

„My budeme ještě více rozvíjet tělovýchovu a brannou přípravu mládeže. Nikdo ji však nebude moci nazývat militarisací. Vychováváme v pionýrské organizaci bojovníky. Ne však takové, kteří by vedli na cizím území útočné války. My vychováváme bojovníky za komunismus, bojovníky za budoucnost lidstva.“⁴⁵

A pro dokreslení situace, ve které se nacházelo skautské středisko Maják na sklonku čtyřicátých let, uveďme „oficiální“ pohled totalitního režimu na křesťanský skauting:

„Homogenní oddíly připomínají celým obsahem své práce výchovu klášterního dorostu. Jejich zkoušky jsou složeny z otázek katechismu, ze zkoušek pobožnosti, znalosti úkonů mše a pod. Ale mýlili bychom se, kdybychom si mysleli, že to vše bylo jen tak nevinné hraní si na tiché poustevníky. Nejenže je taková výchova nejhnusnějším otupováním myšlení mladých lidí, ale při řízení t. zv. duchovní radou a při jejím spojení s Vatikánem šlo samozřejmě o výchovu vatikánských agentů. (...) A tak je dnes mezinárodní skautská organizace přísluhovačem nejčernější reakce a stejně jako v minulosti nositelem pověr a tmářství, jež podlamují všechny zdravé síly člověka. Tak se stává skautská organizace jedním z článků řetězu, kterým je poutána mládež v kapitalistických zemích, a tím jí znemožňováno, aby vykročila na cestu svobody člověka.“⁴⁶

Stručně shrnuto, skauting, a především ten křesťanský, se v novém režimu stal úhlavním nepřítelem mládeže a nástrojem západních imperialistů a Vatikánu ke svržení lidově demokratického zřízení. A jako s takovým s ním bude nadále nakládáno.

⁴⁵ tamtéž, s. 59

⁴⁶ POLEDŇÁK, Alois: *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha: Mladá Fronta 1953, s. 66

4. Kontinuita Majáku v padesátých letech

Skautské myšlenky jako svoboda, zodpovědnost, samostatnost či křesťanské základy samozřejmě nemohly zůstat bez povšimnutí komunistických ideologů. Proti křesťanské a skautské ideologii postavili ideologii založenou na třídní nenávisti. Je proto zcela logické, že marxisticko-leninská ideologie nemohla dojít v očích většiny skautů uznání ani pochopení.

Na únor 1948 byl svolán sněm Junáka, který se však již kvůli vyhrcoené politické situaci nesešel. Po únorových událostech byl skauting jako konkurent SČM prohlášen za buržoazní a jako takový se stal nežádoucím.

„Byla hledána jakás takás platforma jeho zachování, avšak výsledek byl opačný. Čím více o to kdo usiloval, tím dříve poznal vymoženosti nápravného zařízení. Skautský majetek padl do klína Svazu české mládeže, vedoucí se vzdali vedení, protože jim nebylo umožňováno vést mládež podle těch zásad, kterými se zavázali řídit po celý život svým činovníckým slibem.“⁴⁷

Středisko Maják tedy, než aby pokračovalo v činnosti pod cizí taktovkou, raději tuto svoji činnost ukončilo. Ne však definitivně - poslední skupinou, která fungovala až do konečné úřední likvidace skautingu v lednu 1951, byl KRS – Klub roverů skautů. *„Pracovní náplň jeho byla opravdu roverská: výchova skautů k tomu, aby snadno prošli problémy dospívání, aby se dovedli uplatnit ve společnosti a přitom si uchovali stále živé ty závazky a směrnice, které vzali na sebe u táborových ohňů.“⁴⁸*

Skauti, kteří pochopili, že dohoda s režimem, který usiluje o jejich likvidaci, není možná, se uchýlili do ilegality.

„Nikdo nevěřil, že skauting zůstane v zatracení navždy. Samosebou se zde udrželo pouto a spojení mezi jednotlivci, pokud nutnost bratry neroztrhala do různých koutů vlasti. Všem šlo o jediné: bude-li dána možnost, je nutné začít a zbudovat vše znovu, třeba z ničeho a od základů.“⁴⁹

„Proto se starší známí, skauti, scházejí po bytech. Dnes zde, jindy onde a i když nepravidelně, někdy i docela náhodně, vždy se snaží v každém časovém úseku, i s ohledem na přibývajících léta, připravit a stanovit jak začít, když skauting zítra zavolá do práce s mládeží.“⁵⁰

⁴⁷ Kronika skautského střediska Maják, s. 39, archiv Zdeňka Zeleného

⁴⁸ Kronika skautského střediska Maják, s. 39, archiv Zdeňka Zeleného

⁴⁹ tamtéž, s. 40

⁵⁰ tamtéž

Skauti z Majáku se snažili o konspiraci. V přesvědčení, že pod svícem bývá tma, se občas dokonce scházeli v domku jednoho z bachařů v sousedství Pankrácké věznice. Oním dozorcem byl otec jednoho z nich, Karla Horáka. Ale ani sebevětší utajení nebylo mnoho platné – a junáci z Majáku kromě své činnosti skautské doplatili především na styky a kontakty s katolickou církví.

Perzekuce skautů z Majáku na počátku 50. let

Skauti z dřívějšího střediska Maják byli zatýkáni v celém průběhu padesátých let. Jejich údajná trestná činnost spočívala především v aktivitách skautských a snad ještě více v aktivitách náboženských. Zde je nutné si uvědomit, že již od počátku Maják úzce spolupracoval s představiteli katolické církve, kteří skauty značně podporovali, jak bylo naznačeno v předchozích kapitolách. Tato vzájemná spolupráce přetrvávala i po únoru 1948, a stávala se pro obě strany stále potřebnější a zároveň také stále nebezpečnější.

Na následujících stránkách se budeme věnovat několika soudním procesům, ve kterých figurovali dřívější představitelé a členové střediska Maják.

„Jaroslav Pilík a spol.“

Prvním zatčeným „majáčníkem“ byl v odpoledních hodinách dne 30. prosince 1950 bohoslovec Jaroslav Pilík, který byl posléze postaven do čela „velezrádné skupiny“ – druhé skupiny souzené v sérii procesů se skupinou členů bývalého Orla - „Modré květy“. Tato ilegální skupina, pokud vůbec existovala, měla v očích komunistických vyšetřovatelů za úkol „*shromažďovat informace o situaci v zemi, a o náladách obyvatelstva, popřípadě i bojovat proti režimu se zbraní v ruce*“⁵¹. Do

Jaroslav Pilík v době studií.

čela celé skupiny byl postaven bohoslovec a Pilíkův spolužák Jan Holub. Za kontakty s ním a za napomáhání v Holubově snaze emigrovat byl zatčen nejen Jaroslav Pilík, ale zároveň s ním i jeho bratr Václav a později mnozí další. Mezi nimi i v ranních hodinách dne 13. ledna 1951 Zdeněk Zelený – Káďa. Ten měl podle rozsudku

⁵¹ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná*, Kostelní Vydří 2008, s. 170

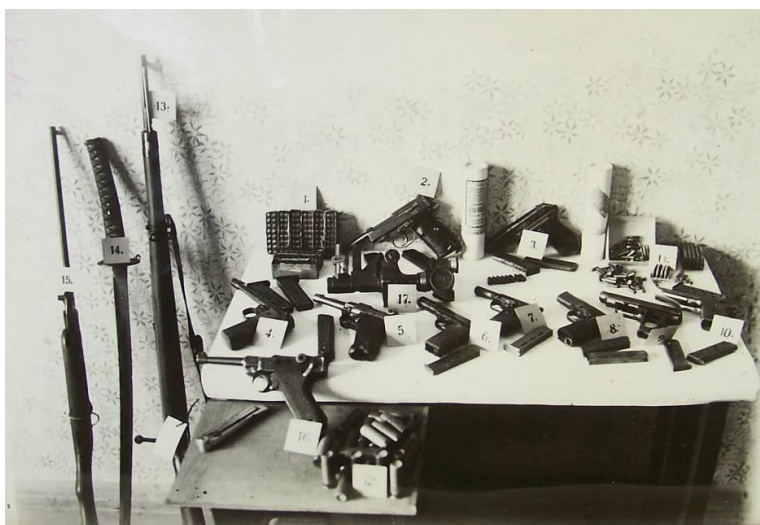
brněnského oddělení státního soudu zásobovat ilegální skupinu zbraněmi a střelivem a mimo to se dopustit trestného činu vyzrazení vojenského státního tajemství Holubovi „s tím úmyslem, aby Holub tyto skutečnosti pak vyzradil cizí moci“⁵². Dále pak byl obviněn

z rozšiřování pastýřských listů po farnostech sedličanského okresu v lednu 1950.

Foto z vyšetřovacího spisu Jaroslava Pilíka. Zdroj: ABS

„Zvláště byla tato ilegální organizace nebezpečná tím, protože využívala ke své konspiraci a ilegálním schůzkám a zřizování tzv. mrtvých schránek místa jako hřbitovní kaple, kostely, bohoslovecké semináře a vůbec místa, která mají sloužiti k náboženskému vyžití věřících a která jsou těmito považována za posvátná. (...) Také byla tato organizace zvláště nebezpečnou v tom, že byli do jejích řad sváděni licoměrným způsobem příslušníci dělnické třídy, zaslepováni a štváni proti republice a to pod záminkou, že u nás je pronásledováno náboženství a vštěpovány jim

licoměrné vatikánské lži, čímž při další takovéto činnosti bylo spekulováno s náboženskými city poctivých věřících k zneužití pro cíle Vatikánu a vůbec pro cíle a zájmy kapitalistických mocností v čele s Wall Streetem, kteří chtěli vyvolat novou světovou válku.“⁵³

Zbraně, údajně nalezené u Jana Holuba, Václava Hanzelky, Václava Pilíka a Zdenka Zeleného. Zdroj: ABS

O tom, jak probíhalo vyšetřování, Zdeněk Zelený

nerad mluví jako o věcech, ze kterých „teče krev“. Je na něm vidět, že vazba pro něj byla tvrdá a s mnohými prožitky se musel ještě dlouhá léta těžce vyrovnávat, pokud se s nimi vůbec srovnal. Vzpomínky na tuto životní etapu jsou pro něj zřejmě stále

⁵² NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Františka Kohlíčka

⁵³ Trestní oznámení ze dne 28. 3. 1951, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1996 Ostrava – „Jaroslav Pilík a spol.“

živé a bolestné. Koneckonců, on sám tvrdí, že o estébáckých metodách vyslýchání už vypovídali mnozí jiní, a má pravdu. My zase nemáme důvod se domnívat, že v jeho případě se tyto metody nějak odlišovaly od ostatních.

O případném fyzickém a psychickém nátlaku na vyšetřované v případě „Pilík a spol.“ svědčí i následující, na první pohled zcela iracionální výpověď kněze Františka Ferdy, mezi jehož farníky patřila také rodina Pilíková:

**Zdeněk Zelený, foto z vyšetřovacího spisu.
Zdroj: ABS**

„Nyní však uznávám nesmyslnost celého mého jednání a chápu, že u nás v ČSR není náboženských persekucí a kněží, pokud jsou bráni do vazby, dopustili se protistátních činů jako já sám. Pro své náboženské přesvědčení nebyl nikdo do vazby vzat, alespoň mi není takový případ znám.“⁵⁴

Hlavní líčení se sedmičlennou skupinou nazvanou „Jaroslav Pilík a spol.“ probíhalo ve dnech 27. – 29. září 1951 v Ostravě za předsednictví JUDr. Vojtěcha Rudého. Kromě bratrů Pilíkových a Kádi byl do procesu začleněn také vicerektor pražského bohosloveckého semináře P. František Kohlíček, léčitel P. František Ferda, úřednice Marie Soběslavská a bohoslovec Jaroslav Matějka. Obvinění byli uznáni vinnými v těchto bodech:

„ I. obvinění Jaroslav Pilík, Václav Pilík, Zdeněk Zelený, František Ferda a František Kohlíček v době od léta 1949 do svého zatčení koncem roku 1950, příp. začátkem roku 1951 v Praze, Nechválících, Libšicích, případně i na jiných místech ČSR vstoupili do organizace, zvané ‚Modré květy‘, založené a vedené Janem

P. František Kohlíček na fotografii z vyšetřovacího spisu. Zdroj: ABS

Holubem, odsouzeným státním soudem - oddělení Brno pro velezradu a vyzvědačství, při čemž se členové této organizace dohodli na zničení a rozvrácení lidově-demokratického zřízení republiky pomocí špionáže, sabotáží, diversí

⁵⁴ Zázpis o výpovědi F. Ferdy ze dne 24. 3. 1951, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1996 Ostrava – „Jaroslav Pilík a spol.“

a teroristických akcí, zejména v případě otevřené agrese západních imperialistů pro ČSR a na obnovení kapitalistického řádu v ČSR, tudíž spolčili se navzájem – obvinění Jaroslav Pilík, Václav Pilík, Zdeněk Zelený a František Kohlíček též s Janem Holubem, František Kohlíček a František Ferda též s vysokou církevní hierarchií římsko-katolickou – k pokusu o zničení a rozvrácení lidově-demokratického státního zřízení, nebo společenského řádu republiky.

II. obvinění Jaroslav Pilík, Václav Pilík a Zdeněk Zelený v téže době a tamtéž (...)

spolčili se s Janem Holubem a navzájem k vyzvídání státního tajemství v úmyslu vyzradit je cizí moci (...).“⁵⁵

3
š i m ž a p á c h a l i
obvinění Jaroslav P i l í k , Václav P i l í k , Zdeněk Z e l e n ý
ad I. vlezradu podle § 78 odst. 2, písm. a/ / odst. 1, písm. c/ / tr.z.
ad II. vyzvědačství podle § 86 odst. 2, písm. a/ / odst. 1 věta 1 : /
tr.z., Zdeněk Zelený též podle § 86 odst. 3, písm. b/ tr.z. ;
obvinění František F e r d a a František K o h l í č e k
ad I. vlezradu podle § 78 odst. 1, písm. a/ , c/ a odst. 2 písm. a/ tr.
z.,
obvinění Jaroslav M a t ě j k a
ad III. zločin neoznámení trestného činu podle § 35, odst. 2 zák. č. 231/48 Sb. ;
obvinění Marie S o b ě s l a v s k á
ad IV. zločin sdružování proti státu podle § 2, odst. 3 zák. č. 231/48 Sb. ;
a o d s u z u j í s e z a t o :
obvinění Zdeněk Z e l e n ý podle § 86 , odst. 3 se zřetelem na ust.
§ 22 a s použitím § 29, odst. 2 tr.z. ;
obvinění Jaroslav P i l í k , Václav P i l í k , František F e r d a
a František K o h l í č e k podle § 78, odst. 1 tr.z., obvinění
Jaroslav Pilík a Václav Pilík se zřetelem na ustanovení § 22 tr.z. ;
obvinění Jaroslav M a t ě j k a podle § 35, odst. 1 zák. č. 231/48 Sb.
se zřetelem na ustanovení §§ 12 a 18 tr.z. ;
obvinění Marie S o b ě s l a v s k á podle § 2, odst. 3 zák. č. 231/48
Sb., se zřetelem na ustanovení §§ 12 a 18 tr.z. k trestu odnětí svobody
a t o :
Jaroslav P i l í k v trvání 16 / šestnácti / roků ,
Václav P i l í k v trvání 11 / jedenácti / roků ,
Zdeněk Z e l e n ý v trvání 15 / patnácti / roků ,
Marie S o b ě s l a v s k á v trvání 2 / dvou / roků ,
František F e r d a v trvání 14 / čtrnácti / roků ,
František K o h l í č e k v trvání 18 / osmnácti / roků ,
Jaroslav M a t ě j k a v trvání 14 / čtrnácti / měsíců .
Podle § 48 tr.z. - obv. Jaroslavu Matějkoví a Marii Soběslavské pak podle § 47 zák. č. 231/48 Sb. - ukládá se obviněným kromě trestu na svobodě peněžitý trest v této výši :
Františku Ferdovi a Františku Kohlíčkovi po 30.000 Kčs ,
Jaroslavu Pilíkovi, Zdeňku Zelenému, Marii Soběslavské a Jaroslavu Matějkoví po 10.000 Kčs a
Václavu Pilíkovi 5.000 Kčs .
Pro případ neabytnosti peněžitého trestu se ukládá obviněným náhradní trest odnětí svobody a t o :
Jaroslav P i l í k , Václav P i l í k , Zdeněk Z e l e n ý ,
František F e r d a , František K o h l í č e k ,
Marie S o b ě s l a v s k á ,
Jaroslav M a t ě j k a

Úryvek z rozsudku nad skupinou „Jaroslav Pilík a spol.“, který vynesl Státní soud v Ostravě dne 29. září 1951.

Z archivních dokumentů vyplývá, že hlavní důvody perzekuce všech odsouzených byly náboženské. Šlo o osoby aktivní v katolické církvi, u Jaroslava

Foto z vyšetřovacího spisu Václava Pilíka.
Zdroj: ABS

Pilíka a Zdeňka Zeleného navíc dříve aktivní v Junáku, přestože v rozsudku skautská organizace zmiňována není. Vlastně jen na jednom místě:

„Obviněnému Zdeňku Zelenému (...) polehčovalo plné a

⁵⁵ NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Františka Kohlíčka

*kajícíné doznání, že před činem žil řádným životem pracujícího člověka, že doposud trestán nebyl a že byl k trestné činnosti sveden jednak Holubem a Pilíkem, jednak reakčním prostředím bývalého Junáka, v kterém žil a byl vychován. Se zřetelem k těmto okolnostem polehčujícím a se zřetelem k jeho dělnickému původu a poměrně mladému věku, dospěl státní soud k názoru, že u tohoto obviněného jest dána možnost nápravy a že trest smrti jinak v zákoně na trestné činy, kterých se dopustil, stanovený, by byl příliš krutým (...).*⁵⁶

Souhrnně můžeme říci, že výše uvedená skupina, částečně uměle vykonstruovaná, sestávala z osob pro režim nepohodlných a nebezpečných. Důvodem byla jejich již výše zmiňovaná aktivita v katolické církvi či v Junáku, Zdeněk Zelený byl navíc synem legionáře a měl kontakty s dříve vysoce postavenými důstojníky.

Soudem, jemuž předsedal nechvalně proslulý dr. Rudý, byl pětadvacetiletý

P. František Ferda, foto z vyšetřovacího spisu.
Zdroj: ABS

Jaroslav Pilík odsouzen k nepodmíněnému odnětí svobody na 16 let, šestadvacetiletý Zdeněk Zelený na 15 let, dále bylo oběma zabaveno veškeré jmění a byli zbaveni čestných občanských práv na 10 let⁵⁷.

Rodina Janouškových

Dalším perzekuovaným skautem z Majáku se stal Jan Janoušek, v té době student historie na FF UK. Od roku 1945 byl členem 379. oddílu, později členem střediskové rady a v roce 1948 vedl již zmiňovaný oddíl JAK při příbramském arcibiskupském konviktu. Po jeho zrušení pokračoval ve skautské činnosti v KRS – klubu skautů roverů. V této době se také zapojil do tehdy již ilegálních kroužků studentské Katolické akce, staral se o skupinu ministrantů při kostele sv. Václava ve Vršovicích.

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ P. František Kohlíček byl odsouzen na 18 let, P. František Ferda na 14 let, Václav Pilík na 11 let, Marie Soběslavská na 2 roky a Jaroslav Matějka na 14 měsíců.

Ve spolupráci s jezuitou Františkem Mikuláškem navíc založil ve vršovickém gymnáziu kroužek Katolické akce, jehož zásluhou zde byla ve školním roce 1949/50 obnovena výuka nepovinného náboženství⁵⁸. Tento poměrně odvážný krok spolu s dalšími výše uvedenými aktivitami se stal Janouškovou vstupenkou do nápravného zařízení. V záznamech z Janouškova výslechu na StB se mimo jiné dočteme:

Jan Janoušek ml. na fotce z osobního spisu.
Zdroj: ABS

„V těchto kroužkách, které jsem organizoval na tajných schůzkách v bytech výše uvedených členů, jsme probírali úryvky z evangelia a meditací, na předešlá thema z evangelia. Dále byla probírána část věrouky nebo mravouky a po skončení tohoto thema byla rozvedena diskuse ve směru jednak programu a přesvědčování lidí, o kterých jsme věděli, že jsou nábožensky založeni, aby zůstali věrni církvi a náboženství. Z kroužků vyšlo jakési neoficiální usnesení, že budeme navazovat s těmito lidmi hovory a přesvědčovat je o správnosti náboženství a jeho poslání.“⁵⁹

V březnu 1954 byl postaven před Krajský soud v Praze ve skupině Katolické akce, která sestávala spolu s ním z obou jeho rodičů a dalších dvou farníků od sv. Václava – Marie Hlaváčkové a Jiřího Sůvy. Spolu s výše uvedenými „prohřešky“, které „směřovaly k odstranění stávajícího lidovědemokratického zřízení“, byla Janouškovi mladšímu přičtena i příprava k útěku do ciziny⁶⁰ a kontakty s P. Karlem Pilíkem, dřívějším prefektem příbramského konviktu, který se skrýval před bezpečností a několikrát přespal také u Janoušků. Karel Pilík se na Janouškovu žádost stal duchovním vůdcem jejich ilegálního kroužku.⁶¹

Z rozsudku je patrné, jak velkým trnem v oku režimu byli nábožensky angažovaní mladí lidé.

⁵⁸ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná*, Kostelní Vydří 2008, s. 132

⁵⁹ ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1931 MV; V protokolu o skončení vyšetřování uvádí Jan Janoušek ručně psaný dovětek: „Svoji protistátní činnost jsem bral jako prospěšnou pro český národ, neboť jde-li někdo po cestách božích, spočine na něm boží požehnání, a je-li mládež zbožná, miluje svůj národ a dovede se pro něj obětovat. I já svůj národ miluji a chci pro něj pracovat.“

⁶⁰ Dle výpovědi Jaroslava Vrbenského chtěl Janoušek spolu s ním odejít do zahraničí za účelem studia teologie, srov. *Protokol o výpovědi svědka Jaroslava Vrbenského*, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 522 MV

⁶¹ P. Karel Pilík byl v procesu „Bradna a spol.“ dne 25. 6. 1953 odsouzen ke 12 letům odnětí svobody nepodmíněně.

„Těmto nestačilo, aby se nábožensky vyžívali na nepovinném náboženství ve škole, těmto nestačilo, aby se nábožensky vyžívali návštěvou kostelů a studiem písma svatého, protože zde nebylo možno hovořit tónem, jak si mohli dovoliti na ilegálním kroužku. Tito studenti potřebovali něco, kde by se mohli mnohem lépe vyzbrojovati proti marxismu, který jim byl trnem v oku, který odhaloval špinavé a zrádné záměry Vatikánu, který ukazoval na nesmyslnost jejich idealistických názorů.“⁶²

Dne 16. března 1954 byl vynesena rozsudek, v porovnání s jinými procesy s Katolickou akcí poměrně mírný. Bylo patrné, že po smrti Stalina a Gottwalda v březnu 1953 polevila i aktivita komunistické justice a odsouzení odcházeli s tresty o poznání mírnějšími než jejich

„kolegové“ o pouhý rok dříve. Přečiny rodiny Janouškových byly kvalifikovány „pouze“ jako „sdružování proti republice“, další dva členové skupiny byli dokonce zproštěni viny.

Dvacetiletý Jan Janoušek ml.

Jan Janoušek ml. na fotografii z vyšetřovacího spisu.
Zdroj: ABS

byl jako hlava skupiny odsouzen na 2 roky, jeho matka Božena na 1 a půl roku a jeho otec Jan Janoušek st. na 1 rok.⁶³

Rodiče Janouškovi strávili ve vězení necelý měsíc, jejich syn si včetně vazby odseděl rok. Na všechny se vztahovala amnestie prezidenta Zápotockého z roku 1953. Koncem roku 1954 byl však Jan Janoušek starší znovu zatčen a za údajnou činnost v ilegální křesťansko-demokratické straně odsouzen k 10 letům vězení.⁶⁴

Jaroslav Miškovský a Vladimír Kolář

Jak již bylo řečeno, po likvidaci homogenních oddílů Junáka nezbylo křesťanským skautům než přejít do ilegality. Některé družiny se udržely a pokračovaly v činnosti po domácnostech svých členů nebo pod širým nebem. Protože vedoucí mohli být sledováni a pokračování v činnosti pro ně bylo více nebezpečné, převzali iniciativu družinová rádčové. To byli mladíci většinou jen o málo

⁶² *Trestní oznámení*, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1931 MV, „Janoušek Jan a spol.“

⁶³ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná*, Kostelní Vydří 2008, s. 132

⁶⁴ *tamtéž*

starší než ostatní členové družinek. Oproti skautským vůdcům měli výhodu, že mezi chlapci navenek působili nenápadně a při případném prozrazení mohli vyváznout s mírnými tresty. Na druhou stranu ovšem měli méně zkušeností a vědomostí a také větší smysl pro dobrodružství, který jim sice umožňoval odvážit se nebezpečných akcí, ale také mohl bránit v určité opatrnosti, dostatečné konspiraci, a mohl vést k prozrazení.

Jednu ze skautských skupin, která vycházela z kořenů střediska Maják, založil v roce 1950 z ministrantů kaple ZŠ Na Smetance Jaroslav Miškovský, skautskou přezdívkou „Riki“, který zde vykonával funkci kostelníka. Miškovský se narodil

Jaroslav Miškovský s vlajkou družiny Racků v roce 1945/46.

se 1. dubna 1934 v Praze, byl jedním ze šesti sourozenců. Po válce studoval Arcibiskupské gymnázium, které bylo později přesunuto do Bohosudova. Do Prahy se vrátil před zrušením gymnázia v roce 1949. V prosinci 1951 začal studovat teologii na bohoslovecké fakultě, odkud však odešel již po několika měsících. Pracoval jako brigádník v kladenských dolech, v září 1953 externě složil maturitní zkoušku. Od ledna 1954 byl zaměstnán v Krčské nemocnici jako zřízenec. Miškovský byl skautem odmalička, ještě před válkou byl členem Legio Angeliky, po válce pak byl členem pražského střediska Maják.

Zpočátku nevelká skupinka, sestávající nejdříve především z Miškovského tří mladších bratrů, se postupně rozrůstala. Nejprve se skauti scházeli jednou týdně v prostoru za kaplí Na Smetance, po jejím zrušení pak v Riegerových sadech či kostele sv. Rocha na Žižkově. Z archivních materiálů je patrné, že družina měla ambici stát se přímou pokračovatelkou 377. oddílu. Miškovský sám později vypověděl, že od roku 1951 vedl družinu ministrantů jako ilegální 377. oddíl býv. „katolických skautů“.⁶⁵ V tomto směru měl i určité pokyny od Zdeňka Zeleného – Kádi. O tom, že se s Káděm o vedení své ilegální skupinky skautů radil, později Miškovský vypověděl:

⁶⁵ *Protokol o výpovědi s obviněným Jaroslavem Miškovským ze dne 17. 7. 1955*, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

„Teprve na jaře 1950 jsem ho znovu vyhledal v jeho bytě v nemocnici na Karlově náměstí, kde jsem ho žádal o radu, jak se připravuje skautský tábor, a řekl jsem mu, že hodlám jet na tábor s několika chlapci. Bližší informace jsem mu v té době neřekl, aby si nemyslel, že mu chci přetahovat chlapce z jeho oddílu. ZELENÝ mě vše o táborech vysvětlil a žádal mě, abych ho vyhledal, až se z tábora vrátíme. Na jaře 1951 jsem ho skutečně vyhledal opět v jeho bytě, kde jsem se dozvěděl od jeho matky, že byl zatčen.“⁶⁶

Oddíl se na podzim roku 1951 rozešel, protože Miškovský začal studovat teologii, později dodělával maturitu a neměl na vedení skautů čas. Obnoven byl až z iniciativy bratří Miškovských v květnu 1953.⁶⁷

Již v návrhu na zatčení Jaroslava Miškovského ze 13. června 1955 se přímo praví, že *„jako jeden z býv. vedoucích skautského střediska ‚Maják‘ v Praze pokračoval i po zákazu této organizace v činnosti. Založil ilegální oddíl ‚Junák‘, do kterého získával mládež od 7 až 15 let. Od roku 1950 až do podzimu 1954 svolával pravidelně ilegální schůzky a organizoval skautské tábory, kde tuto mládež vedl v reakčním protimarxistickém směru a k přímému nepřátelství k lidově demokratickému zřízení.“⁶⁸*

Tajní skauti měli své bodování, výlety do přírody, a nejspíše i pravidelné schůzky, zpočátku „maskované“ ministrováním v kostelech. Již od prvního roku dokonce vyráželi v létě na tábory, zpočátku pod hlavičkou „Nábožensko-výchovný tábor ministrantů“. Roku 1950 tak tábořili ve Lhotě u Choryně, v roce 1951 pod Blánkem, v zimě pak na chatě Miškovských na Hrobci. V této době skauty duchovně i finančně podporoval ředitel České katolické charity pater Jan Mára. Sestry z kláštera Pod Petřínem zase tajným junákům na první tábor v roce 1950 zapůjčily auto. Na prvním táboře se ještě junáci odvážili nosit skautské kroje, které nebyly tolik nápadné, neboť junák dosud existoval v rámci ČSM.⁶⁹

Letní tábor roku 1953 u Orlíka byl navenek prezentován jako brigáda ochránců přírody. O rok později tábořila Miškovského skupina u Horažďovic jako „Dětský dramatický soubor Mír“.

⁶⁶ Protokol o výpovědi s obviněným Jaroslavem Miškovským ze dne 23. 6. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

⁶⁷ Protokol o výpovědi s obviněným Jaroslavem Miškovským ze dne 25. 6. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

⁶⁸ Návrh na zatčení Jaroslava Miškovského ze dne 13. 6. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

⁶⁹ Za oficiální datum zániku Junáka je považováno 13. září 1950, kdy byla tato skutečnost uveřejněna v Ústředním listě republiky Československé.

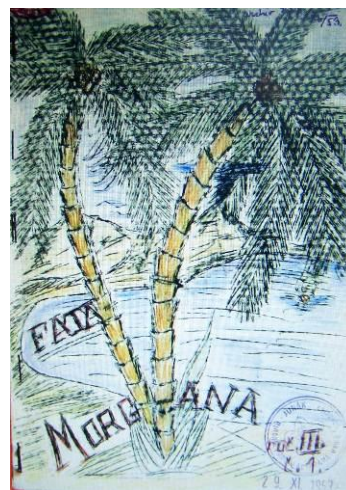
Jaroslav Miškovský na fotografii z vyšetřovacího spisu. Zdroj: ABS

V pozdějším rozsudku Jaroslava Miškovského se dočteme, jak přibližně fungovala ilegální činnost jejich oddílu a v čem byla komunistickému režimu nepohodlná:

„Obviněný vychovával tyto chlapce jednak v náboženském, ale hlavně ve skautském duchu. Pro tento svůj oddíl, případně pro další bývalé členy katolického skautu tiskl obviněný na svém cyklostylu ilegální časopis, který nazval skautská stezka a později Fata morgana. Do tohoto časopisu jednak přetiskoval různé články z bývalých skautských časopisů, případně z jiných časopisů jako Svobodný zítřek apod. Mimo to sám psal různé úvahy v nepřátelském smyslu proti našemu státu.

Obviněný dále pořádal se svou skupinou výlety a letní tábory. Na těchto táborech pořádal obviněný polní mše před polními oltáři. K výchově svého oddílu používal obviněný Miškovský různého starého skautského propagačního materiálu, na schůzkách a táborech promítal staré filmy ze skautského prostředí a vědomosti členů své skupiny o skautingu prověřoval zkouškami.“⁷⁰ Několik chlapců také složilo skautský slib.

Když v létě 1953 tábořila skupina Miškovského skautů pod Orlíkem, jen několik set metrů od nich měla svůj tábor skupina „Roverů“ – starších chlapců a dívek pod vedením Karla Vineckého – „Vindyho“, která se skrývala pod hlavičkou sportovního odboru ČKD Stalingrad na Praze 12. Přítomen zde byl také Luděk Paur, skautskou přezdívkou „Kim“. Především s ním se Jaroslav Miškovský skamarádil a obě skupiny tajných skautů navázaly spolupráci. Podle pozdějších informací StB mimo jiné opatroval Vinecký Miškovskému cyklostylové blány, aby mohl množit ilegální skautské tiskoviny. Touto tiskovinou byl míněn časopis Fata Morgana, který Miškovský tiskl pro

Obálka časopisu Fata Morgana, který pro své skauty vydával Jaroslav Miškovský. Zdroj: ABS

⁷⁰ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000, s. 140

členy svojí skautské skupiny. Mezi lety 1953 – 1954 vydal asi sedm čísel tohoto časopisu. Ten navazoval na podobný časopis Skautská stezka, jehož čtyři podomácku vyrobená čísla rozdal Miškovský mezi své skauty v letech 1950 – 1951. Do těchto časopisů jednak přetiskoval články ze starších junáckých periodik, a dále psal články vlastní, týkající se organizace oddílů a snažící se hochy namotivovat k činnosti. Snažil se také o udržení kontinuity s Majákem, v jednom čísle otiskl jeho hymnu z roku 1945, v jiném čísle zase pozdrav od Kádi z vězení.⁷¹ Jaroslav také v časopise publikoval vlastní povídky. Ty čerpaly náměty především ze skautského života, přírody a táboření, byl z nich ovšem patrný také despekt ke komunistické diktatuře. Prolínaly se v nich fiktivní postavy se skutečnými, reálné situace se smyšlenými. V autobiografické povídce „Temno“ se tak loučí v roce 1948 při rozpouštění Majáku Káďa se svými skauty:

„Drazí chlapci! Prosím vás, kdo chce skautovat, skautujte dál, ne v kroji. Uvědomte si, že skauta nečiní kroj, odznaky, ale jeho vnitřní dění. Skaut je ten, kdo věrně podle svého zákona a slibu se řídí a je dodržuje. Přijdou na vás těžké doby, ale vy vytrvejte, řiďte se heslem Bud' připraven. (...) Vzejde nám zas den, kdy budeme moci znovu vydechnout a pak, pak se sejdeme. Váš Káďa.“

Povídka pokračuje dále:

*„John však nechtěl ztratit to, co ho vlastně duševně živilo. Stal se na začátku roku kostelníkem školní kaple. Zde se setkal s chlapci a zeptal se jich, zda by nechtěli skautovat, byl nadšeně uvítán 20 hlasy.“*⁷² Miškovský sám sebe v této povídce ztotožnil s fiktivním hrdinou Johnem Wallesem, bývalým partyzánem, skautem a agentem amerických tajných služeb.

*„Další povídku ‚Pod Orlíkem‘ jsem napsal v roce 1953 na výletě v okolí Orlíka. V povídce popisují přírodu a skrytou formou projevují nesouhlas se zřízením v ČSR volám po tak zv. ‚skautské svobodě‘.“*⁷³

⁷¹ O komunikaci s uvězněnými skauty více v kapitole „Majákem v komunistických lágrech“, s. 46

⁷² Miškovský Jaroslav: Dokument č. 11, z věcí zabavených při domovní prohlídce u Jaroslava Miškovského, dvě povídky zvané „Temno“ a „Pohádka pod Orlíkem“, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, „Vladimír Kolář a spol.“

⁷³ Protokol o výpovědi s obviněným Jaroslavem Miškovským ze dne 8. 7. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

V říjnu 1954 se přiblížila doba, kdy musel tehdy dvacetiletý Jaroslav Miškovský odejít na vojnu. Vedení starších členů svého oddílu se rozhodl předat Ludku Paurovi⁷⁴, mladší chlapce pak dřívějšímu vůdci vlčet z Majáku – Vladimíru Kolářovi. Ten ještě před zrušením Majáku, v září roku 1947, vstoupil do noviciátu jezuitského řádu. Během

**Věci z archivu střediska Maják, zabavené Bezpečností roku 1955 u Kolářů v Masečíně.
Zdroj: ABS**

„Bartolomějské noci“ na 14. dubna 1950, kdy byli řeholníci násilně odvezeni z klášterů a soustředěni v několika „centralizačních“ klášterech, byl transportován do Bohosudova. Po zrušení řádů musel nastoupit na vojnu k útvaru PTP. Na nucených pracích strávil 3 a půl roku. Prostřednictvím Koláře tak Miškovského skupina získala

napojení na Káďu, neboť ten i přes své uvěznění na příbramském lágru udržoval s Vládou tajné spojení pomocí motáků.

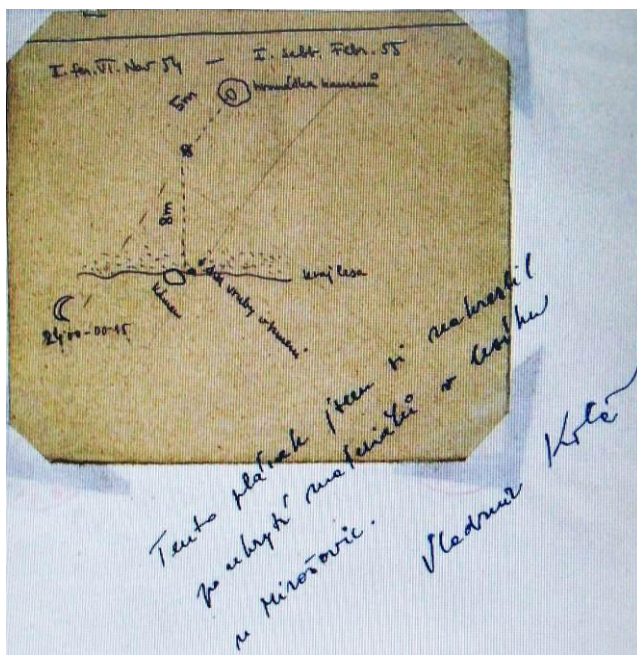
**Náčrty, které si kreslil Vladimír Kolář v roce 1955 za účelem promítání na vzpomínkovém sektání skautů z Majáku.
Zdroj: ABS**

Z archivních materiálů vyplývá, že bezpečnost se dostala na stopu ilegálních skautů kvůli Ludku Paurovi. Skauti totiž kromě jiných předmětů schraňovali poškozené staré zbraně, které opravovali a porůznu si je vyměňovali. To se jim nakonec stalo osudným - na podzim 1954 si totiž Luděk Paur při neopatrné manipulaci s pistolí prostřelil levou ruku.

Celá příhoda se odehrála asi takto: večer 30. října se Luděk Paur vracel vlakem z biografu ve Strančicích ke svým rodičům v Mirošovicích. Protože byl sám na zadní plošině, vyndal revolver ráže 6,35 mm a začal si s ním pohrávat. Pistole, která údajně

⁷⁴ MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty*, Praha: Ostrov 2003, s. 165

Při dalším vyšetřování narazila bezpečnost během domovní prohlídky u Paura na kartotéku členů oddílu a další skautské materiály. Paur poté přerušil svou činnost ve vedení oddílu a varoval Koláře a spolu s ním odvezl z bytu Miškovských cyklostyl a krabici skautských dokumentů, odznaků, vlajek a kronik, které zakopali v lese na kopci Balkán u Mirošovic. Kvůli nebezpečí jejich poškození vlivem vlhka je pak Kolář spolu s Karlem Miškovským v lednu 1955 stěhuje na půdu domku svých rodičů v Masečíně.⁷⁶

Plánek úkrytu skautských materiálů v lese u Mirošovic, který si nakreslil Vladimír Kolář v roce 1954. Zdroj: ABS

Z pozdějších dokumentů vyplývá, že vzhledem k vyšetřování Ludka Paura, převzal na podzim 1954 Kolář vedení celého oddílu. V průběhu zimy pak umožňuje několika tajným skautům slavnostně složit svůj skautský slib. Delší dobu se nic podezřelého nedělo. StB patrně shromažďovala podklady, aby mohla udeřit na skauty s dostatečnou razancí. Konečný úder pak přišel koncem dubna roku 1955.

Na svátek sv. Jiří, patrona skautů, tedy 24. dubna 1955, uspořádali tajní skauti menší oslavu v závodním klubu ONV V Jámě, který zajistil otec Jaroslava Miškovského Václav pod záminkou rodinné oslavy. Schůzky se zúčastnili i někteří dřívější členové Majáku, mimo jiné Oskar Andrýsek, Jan Dobrovolský, František

⁷⁵ *Nález krevních stop, prázdné nábojnice a střely ráže 6,35 mm v osobním voze Os 4-2922 dne 30. 10. 1954 – výsledek šetření, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV, Akce „Roveri“*

⁷⁶ Protokol o výpovědi Vladimíra Koláře ze dne 24. 5. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, srov. LEŠANOVSKÝ, KAREL: *Se štítem a na štítě*. Praha: ÚDV 2000, s. 102

Jaroš či bratři Čuprnovi.⁷⁷ Během setkání se promítaly staré filmy z táborů Majáku ze čtyřicátých let, ale také film z ilegálního tábora v roce 1951, prohlížely fotografie, zpívaly skautské písně.

„Za tím účelem organizoval (Kolář) spolu s Miškovským v dubnu 1955 ilegální schůzku v jedné místnosti v Praze 2, na kterou pozval asi 25 bývalých katolických skautů a jejich příznivců. Tam instaloval skautskou výstavku, kde vystavoval mimo jiné i předměty vyhotovené zločinci, zejména Zdeňkem v tajném spojení od r. 1954 ilegální cestou směrnice protistátní činnosti. Sám svých dopisech utvrzoval demokratickému zřízení a v ČSR ke zvratu.“⁷⁸ V době bezpečnost zřejmě dostatek sklápnout past. Stalo se tak

Polní oltář, postavený na táboře v roce 1953 nebo 1954. Zdroj: ABS

Prvním zatčeným skupiny byl 26. dubna 1955 Paur. Jen o tři dny později byl projektant Státního ústavu

dolů Vladimír Kolář. Z archivních dokumentů je patrné, že byl dlouze vyslýchán a často odmítal vypovídat. O tom svědčí například i v protokolu zaznamenané mlčení a zapírání o ilegálním spojení se Zdeňkem Zeleným, který byl v té době vězněn na lágru Vojna.

Je zřejmé, že ani výkon trestu nemohl Zdeňkovi Zelenému - Kádřovi zabránit v kontaktech se svými skautskými spolubratry. Prostřednictvím motáků, doručovaných z vězení i do vězení, se skauti navzájem podporovali a pokračovali ve své činnosti, režimem kvalifikované jako protistátní. To však nemohlo uniknout bystrému oku bezpečnosti, která naši skupinu katolických skautů již několik měsíců bedlivě monitorovala.

odsouzenými protistátními Zeleným, se kterým byl a od kterého dostával k provádění další také jmenovaného ve v nepřátelství k lidově v naději, že brzy dojde této schůze již měla informací, aby mohla o pouhé dva dny později. z této tajné skautské devatenáctiletý Luděk

zatčen sedmadvacetiletý pro projektování rudných

⁷⁷ Protokol o výpovědi Vladimíra Koláře ze dne 18. 6. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

⁷⁸ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 140

Oba skauty, tedy Zeleného a Koláře, nejspíše usvědčil jeden z dopisů, který se dostal do rukou StB. Státní bezpečnost také věděla o napojení Miškovského skupiny na bývalé středisko Maják a jeho vůdce Zdeňka Zeleného. O tom, že Miškovský pokračuje ilegálně ve skautské činnosti, věděl podle jeho slov Káďa již před svým zatčením.

„Koncem ledna 1955 jsem mu napsal dopis, ve kterém jsem ho informoval o činnosti ilegálního oddílu, o jehož existenci věděl již před jeho zatčením a odsouzením.“ V odpovědi na tento dopis pak Káďa *„projevuje radost nad tím, že jako býv. skaut pokračuji v této činnosti ilegálně. Dále mě sděloval, že i on sám pokračuje ve vězení ve skautské činnosti a zdůvodňoval, že je nutné v tomto směru pokračovat.“*⁷⁹

Jednadvacetiletý voják základní vojenské služby Jaroslav Miškovský byl zatčen u svého útvaru v Albeřicích u Karlových Varů 15. června 1955 a odvezen do vyšetřovací vazby v Ruzyni. Při osobní a následné domovní prohlídce byly u něj nalezeny skautské časopisy a brožury, odznaky, cyklostylové blány, fotografie polního oltáře, průkaz Legio Angeliky a také vlajka 377. oddílu Junáka ze střediska Maják. Miškovský byl ovšem obviněn i z dalších prohřešků: během svého zaměstnání v Krčské nemocnici odcizil několik bílých lékařských předpisů, prostřednictvím kterých pak svým přátelům a známým obstarával jinak nedostupné léky. Z nemocničních zdrojů také nejspíše zásoboval skautskou lékárnu. Podobně pak svoje skauty zásobil i během svého pobytu na vojně, kdy jim posílal vojenské výložky, lodičky, nášivky, ale také dělobuchy pro bojovou hru a další podobné předměty. Jaroslav byl také usvědčen z plánování útoku do zahraničí, kde chtěl studovat teologii. Plán však odložil po svém nástupu do vojenské služby. StB vyslýchala Jaroslava Miškovského také pro podezření z členství v ilegální skupině „Za svobodu“⁸⁰, o které vyprávěl v roce 1949 jistě Evě Ledvinové. Tato ilegální vojenská organizace měla podléhat velení jistého amerického generála. Při výslechu ovšem Miškovský přiznal, že si vše vymyslel, aby na zmíněnou dívku udělal dojem. To se mu nejspíše povedlo, nicméně dívka brzy prohlédla, že jde o výmysl a s patnáctiletým Miškovským se rozešla. Celá historka dnes může budit spíše úsměv, ve své době šlo ale o jednání poměrně nebezpečné, jak dokazuje i zájem StB o

⁷⁹ Protokol o výpovědi Jaroslava Miškovského ze dne 23. 6. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, srov. LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 139

⁸⁰ Odbojová skupina „Za svobodu“ operovala v období Protektorátu Čechy a Morava pod vedením JUDr. Karla Bondyho. Název Miškovského možná inspiroval, možná jde ale jen o pouhou shodu jmen.

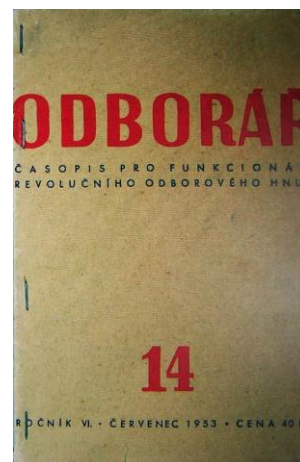
celých šest let později. Navíc je pravděpodobné, že mladý Jaroslav skutečně toužil být členem takovéto ilegální organizace a tato touha ho brzy poté dovedla k založení tajného skautského oddílu. To dokládají i jeho povídky, které byly citovány výše.

Bývalý jezuitský novic Vladimír Kolář byl kromě vedení skautského oddílu obviněn také z tajných setkávání s jezuity, pokračování v řeholním životě a rozšiřování náboženských letáků a papežských encyklik.

Při osobní a domovní prohlídce bylo u Koláře nalezeno množství junáckých vlajek, kroniky, skautské písemnosti, jako např. ručně psané Kolářovy návrhy skautských směrnic, a také kufr s rozebraným cyklostylem a rozmnožovací blány. V knihovně Vladimíra Koláře StB objevila také encykliku Pia XI. „Divini redemptoris“⁸¹, ukrytou v deskách časopisu „Odborář“.

Dne 11. října 1955 byl Krajským soudem v Praze odsouzen Vladimír Kolář spolu s Jaroslavem Miškovským za „sdružování proti republice“, čímž bylo myšleno vedení ilegálního oddílu katolických skautů, ke třem a půl rokům vězení. Jaroslav Miškovský byl navíc uznán vinným i z trestného činu rozkrádání národního majetku. „*Polehčující okolnost, že vedli řádný život pracujícího člověka před spácháním trestného činu, nebyla obou obviněným přiznána proto, že bylo zjištěno, že mají a měli záporný postoj k lidově demokratickému státnímu zřízení.*“⁸² Díky amnestii z roku 1955 si ale oba odsouzení za mřížemi odseděli jenom rok.

Jak souhrnně zhodnotit působení Jaroslava Miškovského a jeho ilegální skupiny skautů? Vzhledem k tomu, že v době, kdy se tato skupinka začala scházet, bylo Miškovskému přibližně šestnáct let, je pochopitelné, že skauti neměli a ani nemohli mít přesnou představu o tom, co jim hrozí v případě prozrazení. V celém podniku byla velká dávka odvahy, ale také napětí a dobrodružství, které chlapce mohlo motivovat a přitahovat. Je obdivuhodné, že skupina vydržela (s přestávkou v roce 1952) fungovat téměř pět let, a to v době snad nejhlubší totality, jaká kdy Československo postihla. Na druhou stranu, i přes veškerou konspiraci si skauti počínali leckdy velmi naivně a neopatrně a bylo tak jen otázkou času, kdy jim nějaká

Encykliku Divini redemptoris ukryval Kolář pod deskami časopisu Odborář.
Zdroj: ABS

⁸¹ Tato encyklika, u nás známá pod titulem „O bezbožném komunismu“, odsuzující komunismus a jeho materialistické a ateistické základy, byla vydána 19. března 1937. Jen o pět dní dříve byla uveřejněna encyklika *Mit brennender Sorge*, odsuzující nacistickou ideologii.

⁸² *Vladimír Kolář a spol., rozsudek ze dne 11. 10. 1955*, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV

neopatrnost přivede do zad soudruhy z bezpečnosti. Ale v momentě, kdy se tak stalo, měli skauti opět štěstí v neštěstí a podařilo se jim vyváznout s poměrně mírnými tresty, navíc zkrácenými amnestií.

Akce „Roveři“

V předchozí kapitole jsme se již zmínili o skupině starších chlapců a dívek, v rámci skautského hnutí nesoucí označení roveři a rangers, kterou právě pod názvem „Roveři“ v první polovině padesátých let utvořil Karel Vinecký – „Windy“. Pod tímto označením v archivu nalezneme i skupinový operativní svazek StB, který byl založen dne 15. listopadu 1954, tedy zřejmě nedlouho po domovní prohlídce u Ludka Paura, provedené v důsledku jeho výše zmiňovaného úrazu střelnou zbraní. To je tedy počátek Akce „Roveři“. Jde o poměrně rozsáhlou akci StB, jejíž rámec sahá i mimo Prahu, konkrétně mezi bývalé vodní skauty v Plzni, pod vedením Jaromíra Bosáka. Jaká byla motivace bezpečnosti k zahájení této akce, nám přiblíží následující řádky:

*„Několika členům Roverského kmene se podařilo proniknout do různých sportovních odborů, KČT Vysočany /KOVAČÍK/, ČKD Sokolovo /VINECKÝ/, DSO Lokomotiva Plzeň /BOSÁK/, kde pod rouškou těchto odborů soustřeďují kolem sebe mládež a s touto pak provádějí ilegální junáckou činnost. Pod rouškou různých vodáckých závodů podnikají s mládeží výlety do přírody, kde pak na mládež působí v duchu bývalé junácké ideologie a vychovávají ji v nenávisti k lidově demokratickému zřízení, Sovětskému svazu a zemím lidových demokracií.“*⁸³

Tato skupina, přestože její počátky s pražským Majákem přímo nesouvisí, má s tímto střediskem spojitost především v osobách Jaroslava Miškovského a Vladimíra Koláře, kteří měli se členy „Roverů“ kontakty a v bezpečnostních materiálech jsou jako členové této skupiny vedeni, přestože byli nakonec předvedeni před jiný soudní tribunál. Pokusme se tedy alespoň ve stručnosti rozkrýt fungování a odhalení „Roverů“ orgány Státní bezpečnosti.

Členové ilegální roverské skupiny se v očích režimu „zúčastňovali tajných schůzek v bytě člena této organizace Jiřího OKTÁBCE, v Praze 12, Americká 7, kde za přítomnosti dalších členů byly čteny protistátní letáky, společně odposlouchávali zahraniční rozhlas „Svobodná Evropa“, hanobili lid. dem. zřízení, jeho vládní činitele

⁸³ Realizační plán případu „Roveři“, zpracovaný por. Františkem Tobiášem, ze dne 12. 4. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV, Akce „Roveři“

a prováděli teoretické školení mladých osob podle linie býv. organizace „Junák“. Za tímto účelem měli vytvořeny 2 chlapecké a 2 dívčí oddíly, kde soustředili mladé osoby ve věku od 12 do 18 let. S těmi mladými lidmi pořádali různé výlety do přírody, kde prováděli skládání slibů podle skautských „zákonů“. Dále na tajných schůzkách pořádali s těmito lidmi pietní vzpomínky na Masaryka a Beneše, vychvalovali tyto jako přívržence skautingu. Naproti tomu hanobili lid. dem. zřízení a jeho vládní představitele.“⁸⁴

Karel Vinecký u výsledku také uvedl, že byl na sklonku 2. světové války příslušníkem americké armády a v roce 1945 mu bylo nabízeno občanství USA. Údajně také podepsal slib o spolupráci s americkou rozvědkou, konkrétní úkoly prý ale nedostal, měl sloužit pouze jako kontakt v případě potřeby. V roce 1952 se Vinecký spolu s Jiřím Oktábcem, bývalým příslušníkem SNB, který musel opustit bezpečnost v důsledku „vyakčnění“, dohodli na založení tajné skautské organizace. To se jim podařilo o rok později za pomoci Ludka Paura, Emila Girla, Štefana Kovačika a Ludka Oktábce. Skupina se nepravdělně scházela, probírala skautská i politická témata, diskutovala, kritizovala stávající režim a uskutečňovala skautský program. Od roku 1954 byly vytvořeny chlapecký a dívčí ilegální oddíl, každý sestávající ze dvou družin. Celkem měly oddíly asi 25 členů. Pro vedoucí těchto družin „Roveři“ zorganizovali také rádcovský kurz.

Již v září roku 1954 získala StB prostřednictvím svých informátorů zprávu o tom, že v Praze a Plzni je v činnosti roverský kmen. Jedním z jeho členů byl i student Přírodovědecké fakulty UK Radoslav Vaněk z Plzně. Na jeho osobu byl nasazen spolupracovník KS-MV Plzeň s krycím jménem „Václav“. Tomu se podařilo mezi skauty proniknout a zúčastnit se také několika tajných schůzek v pražském bytě Jiřího Oktábce. Na základě jeho zpráv pak StB zapojila do akce další tři agenty s krycími jmény „Boj“, „Karel“ a „Linhart“, kteří potvrdili podezření a začali hlouběji pronikat do tajné skautské organizace. Do bytu Jiřího Oktábce, kde se nejčastěji konaly schůzky roverů, bylo namontováno odposlouchávací zařízení „Dural“.

Dne 30. října 1954 pak došlo ve vlaku ze Stránčic do Mirošovic k již zmíněnému úrazu Ludka Paura při neopatrné manipulaci s pistolí. Jak bylo řečeno již v předchozí kapitole, následná domovní prohlídka u Paura dala bezpečnosti do rukou kartotéku členů dřívějšího oddílu Jaroslava Miškovského a přivedla ji na stopu

⁸⁴ Případ „Roveři“ – zpráva ze dne 17. 5. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV, Akce „Roveři“

Vladimíra Koláře. Na jeho osobu pak byl nasazen informátor „Zděnek“, který později svým nadřízeným potvrdil, „že Vladimír KOLÁŘ jest vedoucím illeg. oddílu Junáka a dále, že udržuje styky s býv. členy řádu jesuitů KRÁSENSKÝM Františkem, SALLEREM Jaroslavem, ŠNEJDAREM Josefem, kteří kolem sebe soustřeďují býv. členy řádu Jesuitů i bratry – laiky, a kterými Josef ŠNEJDAR jako vedoucí vytvořil jakýsi zárodek „katolické university“. (...) Tato skupina se zabývá přípravou nové učební látky, která by byla přednášena na vysokých školách po zvratu státoprávních poměrů v ČSR, k němuž dle mínění členů řádu dojde za pomoci USA-armády.“⁸⁵

Archivní materiály uvádí celkem pět agenturních spolupracovníků⁸⁶, kteří byli na roverskou skupinu nějakým způsobem napojeni a byli v tomto směru informátory StB. O fungování a záměrech „Roverů“ si tedy komunistická bezpečnost mohla udělat poměrně přesný obraz.

Jedenáct členů roverské skupiny bylo v tajnosti pozatýkáno v průběhu dubna 1955, prvními zatčenými byli Luděk Paur a Karel Vinecký. O tom, že bezpečnost měla situaci dobře zmapovanou a věděla o vzájemných kontaktech mezi bývalými skauty, které ji přivedly až k utajené činnosti jezuitského řádu, svědčí následující zpráva:

„Luděk PAUR, člen této junácké protistátní organizace byl napojen na další protistátní skupinu junáků, která byla vedena bývalým členem „Řádu jesuitů“ a členem Katolického Junáka, Vladimírem KOLÁŘEM. KOLÁŘ pak byl dále napojen na další členy řádu „Jesuitů“, kteří dle agenturních zpráv jsou pod vedením Josefa ŠNEJDARA – rovněž člena tohoto řádu. (...) Zatčený KOLÁŘ, který má o činnosti členů protistátní skupiny (jesuitů) vědomosti, dosud toto nepřiznal a doznal jen jeho nepřátelskou činnost v ilegální organizaci Junáka. Jelikož nebyla dosud zadokumentována trestná činnost členů této protistátní skupiny, jest nutné, aby Správa vyšetřování v Ruzyni prováděla intensivní výslechy osoby KOLÁŘE, za účelem zadokumentování trestné činnosti bývalých členů řádu „Jesuitů“ a jejich brzké realizace.“⁸⁷

V rámci „Akce Roveři“ byli nakonec odsouzeni k trestu odnětí svobody: Karel Vinecký na 8 let, Jiří Oktábec na 7 let, jeho bratr Luděk na 4 roky, Emil Gírl na 5 let,

⁸⁵ Případ „Roveři“ – zpráva ze dne 20. 5. 1955, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV

⁸⁶ Agenti jsou uváděni pod krycími jmény „Karel“, „Zdeněk“, „Boj“, „Václav“ a „Linhart“; ABS, 17602 MV, Akce „Roveři“, Realizační plán případu „Roveři“, zpracovaný por. Františkem Tobiášem, ze dne 12. 4. 1955

⁸⁷ Případ „Roveři“ – zpráva, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV, Akce „Roveři“

Štefan Kovačík a Luděk Paur na 3 roky. V důsledku amnestie z 9. května 1955 byly odsouzeným tresty zmírněny, např. Karel Vinecký měl nakonec strávit ve vězení 5 let a 4 měsíce.⁸⁸ O trestech pro Vladimíra Koláře a Jaroslava Miškovského jsme se již zmiňovali v předchozí kapitole.

Děti a mladiství, kteří navštěvovali skautský oddíl, ukrývající se pod hlavičkou ČKD Stalingrad, byli předvedeni k pohovoru na bezpečnost. Někteří za svou skautskou činnost zaplatili vyloučením ze školy či zaměstnání a znemožněním dalšího studia.

Vladimír Kolář a Miroslav Brtva

Jak již bylo řečeno, dřívější zástupce vůdce skautského střediska Maják Vladimír Kolář byl v roce 1955 spolu s Jaroslavem Miškovským odsouzen ke třem a půl rokům vězení, ze kterých si díky amnestii odseděl rok. Jak můžeme vidět i na jiných případech, odsouzeným skautům se nevyhýbalo udělování amnestie, ale bohužel ani opakované udělování trestů. Velká část z nich totiž neuměla ve své skautské činnosti přestat nebo ji učinit méně nápadnou, což bylo obtížné zvláště u amnestovaných, kteří zůstávali pod dohledem StB.

S odvahou sobě vlastní Vladimír Kolář - Akela spolu s dalším bývalým „majáčníkem“ Miroslavem Brtvou pokračují ve skautské výchově pod rouškou Svazu pro spolupráci s armádou. V letech 1957-1960 vedou oddíl 5. organizace Svazarmu při vršovickém Koh-i-nooru. Spolu s Jaroslavem Meškanem informovali děti o zakladatelích skautingu, o skautském zákoně, v těchto letech se také konaly tři letní tábory. Odehrávaly se v blízkosti šumavské obce Srní, na louce při soutoku řeky Vydry a Hrádeckého potoka. O kousek dál dvakrát tábořila i skupina dívek pod vedením Marty Čerbačevské, která byla kamarádkou Vládi Koláře. V roce 1959 se tábora zúčastnila navíc i družina pod vedením jezuity Jaroslava Sallera ze Sušice. Tábor tak měl zhruba 60 účastníků a těžko říci, zda to bylo

Skaut Vladimír Kolář v poválečných letech.

⁸⁸ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000, s. 187

množství lidí či táborová atmosféra nebo skautský duch, co přivedlo na stopu soudruhy od StB.

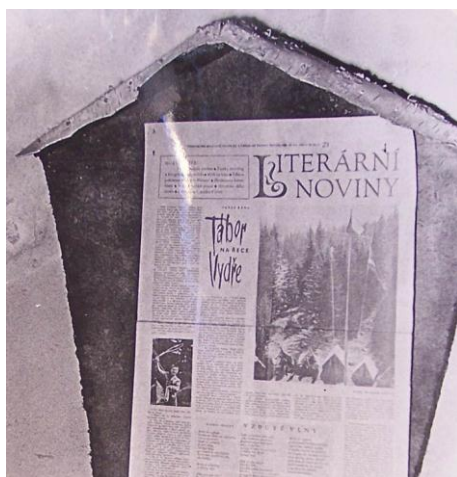

Miroslav Brtva

Vůdci oddílu snad příliš spoléhali na záštitu Svazu pro spolupráci s armádou. Jdou dokonce tak daleko, že některým chlapcům umožňují složit skautské sliby. O Vánocích roku 1957 složilo po několikaměsíční přípravě 12 chlapců tajný skautský slib do rukou Vládi Koláře. Další dva složili dokonce slib činovnícký. Všichni byli poučeni, že jsou povinni o tom zachovat mlčení. Další čtyři chlapci složili svůj slib do rukou Mirka Brtvy během letního tábora 1959 na šumavském Soumarském mostě.⁸⁹

O ilegálních skautských praktikách na svazarmovském táboře zajisté neměl tušení známý literát Vašek Káňa, když jej v červenci 1959 navštívil. Z jeho nekritického líčení v Literárních novinách je ale patrné, že právě přátelská atmosféra a duch, který na táboře vládnul, na něj udělaly největší dojem:

„Vedoucí tábora Svazarmu, Lád'a (kluci by za něho život dali) nehýčká, děti zaměstnanců z Koh-i-norky nejsou slečinky. Loni tu bylo na táboře čtyřicet chlapců, letos je jich jednou tolik, neboť táboření a život ve Svazarmu vůbec je lákavý. (...) Na slunném paloučku stojí čtyřicet stanů a uprostřed je přibita na smrku tabule. Je tu vyvěšen táborový řád, dnešní program dne, barometr a na skobičce budík. Při ranním vztyčování vlajky rozdělil Lád'a Kolář jednotlivé družiny takto: Červená: příprava táboráku. Modrá: topografie (nakresli přesný pláněk tábora). Zelená: střelba ze vzduchovek. Žlutá: kuchyně (nudle s mákem). (...) Tábor Svazarmu na Vydře by mohl být jedním z příkladů, jak naše pionýry vést k práci a jak je učit uvědomělé kázni a pořádku. Viděli jsme zde kamarádský kolektiv chlapců desetiletých až patnáctiletých, děti zaměstnanců Koh-i-norky,

Článek o návštěvě tábora se stal ozdobou klubovní nástěnky.
Zdroj: ABS

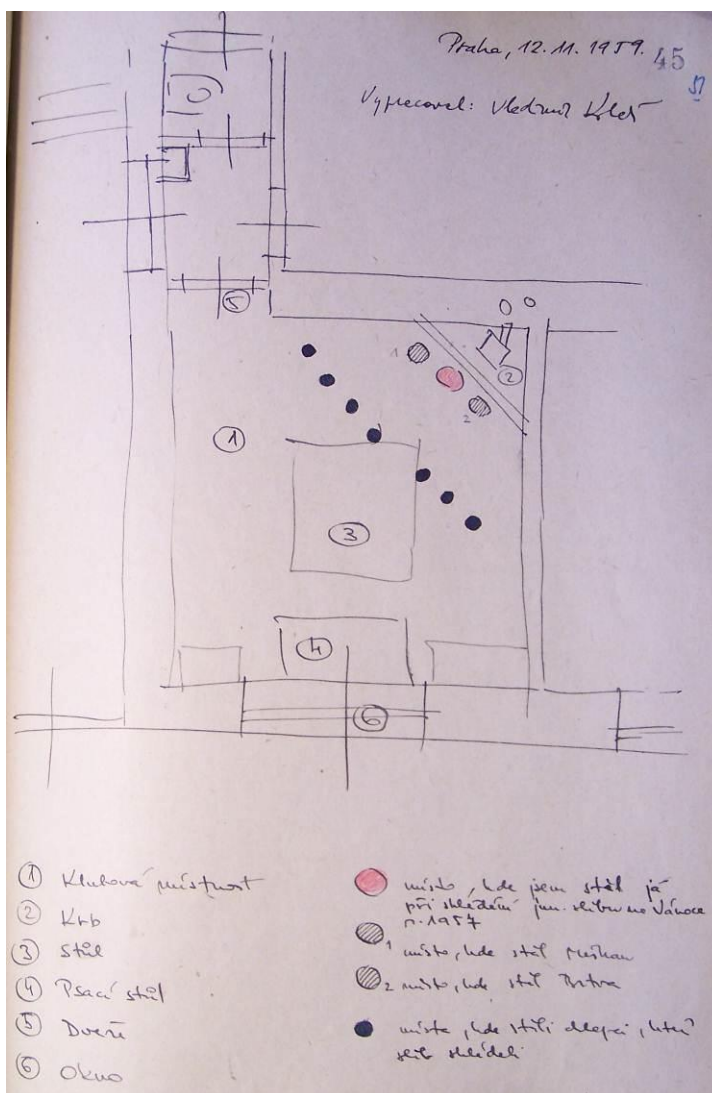
⁸⁹ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000, s. 145

děti ze Sušice a z Chebu, hosty vršovických svazarmovců. Vedoucí tábora nemusil mluvit o spokojenosti svých svěřenců a dokazovat nám, jak pro své kluky žije. To nám na příkladech ukazovali oni sami. (...) Škoda, že Láďa nemá na chlapce ještě víc času, že i z tábora jej hned v prvním týdnu závod telegraficky odvolal. (Jel zajišťovat strop do Vožice.) Snad by mu měli dát celou dovolenou právě nyní.⁹⁰

Snad jen stěží by bolševického literáta napadlo, když večer doma uléhal „s hučením Vydry v uších, smrkovou vůní v chřípí a blahým vědomím, že podobně táboří tolik našich dětí“, že jen za několik měsíců bude obětavý Láďa již podruhé vtažen do soukolí komunistické justice, podrobován brutálním výslechům a uvězněn.

Bylo jen otázkou času, kdy tyto, byť utajované a Svazarmem kryté aktivity vyvolají reakci vládnoucího režimu. Ta přišla počátkem listopadu 1959, kdy byli Kolář i Brtva zatčeni a na jaře roku 1960 stanuli před soudem. I po druhém Kolářově zatčení však se jeho oddíl odhodlal vyrazit na tábor pod vedením jeho zástupce Robina Elise.⁹¹

Dne 28. dubna 1960 byl v rámci zřejmě posledního veřejného procesu proti skautům⁹² vynesena rozsudek nad skupinou „Kolář a spol.“. Oba její členové, Kolář i Brtva, vyslechli rozsudek Krajského soudu v Praze, který je vinil z „podvracení republiky“. V obžalobě se můžeme dočíst:

Bezpečnost donutila Koláře nakreslit plán toho, jak probíhalo skládání tajného skautského slibu v klubovně Svazarmu o Vánocích 1957. Zdroj: ABS

⁹⁰ KÁŇA, Vašek: *Tábor na řece Vydře*, In: Literární noviny, 18. 7. 1959, ročník 8/29

⁹¹ MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty*, Praha: Ostrov 2003, s. 51

⁹² LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 144

„Pod rouškou členství ve Svazarmu soustavně vyvíjeli podvratnou činnost na mládež, kterou jako vedoucí základní organizace Svazarm vychovávali v duchu reakční ideologie Junáka, přičemž této mládeži zapůjčovali nepřátelskou literaturu a připravovali ji ke složení junáckého slibu, tedy z nepřátelství k lidově demokratickému řádu prováděli podvratnou činnost proti lidově demokratickému státnímu zřízení republiky (...)

Vladimír Kolář v jezuitském noviciátu.

Obžalovaný Vladimír Kolář ihned po propuštění z výkonu trestu seskupil kolem sebe skupinu mladých chlapců, o kterých mu bylo známo, že jsou vychovávaní v katolickém duchu a že budou přístupni jeho působení v duchu junácké výchovy a duchu církve. Poněvadž si byl vědom, že tato nepřátelská činnost by mohla být brzy odhalena, obžalovaný se rozhodl, že své nepřátelské záměry bude uskutečňovat prostřednictvím organizace Svazarm, kam na podzim roku 1957 i se skupinou mládeže vstoupil. (...) Oba obžalovaní s Jaroslavem Meškanem též dohodli, že připraví skupinu členů Svazarmu 5. základní organizace k ilegálnímu složení skautského slibu. Za tímto účelem vybral obžalovaný Vladimír Kolář s Meškanem asi 12 členů této základní organizace, které na tajných schůzkách ve svém bytě a i jinde od podzimu roku 1957 seznamoval s historií, zásadami a cíli skautingu, a vůbec s junáckou ideologií. (...) Koncem prosince 1957 pak v klubovní místnosti 5. základní organizace pod vedením obou obžalovaných skutečně složilo junácký slib asi 12 členů Svazarmu. Při závěru tohoto slibu předali oba obžalovaní těmto členům Svazarmu odznaky bývalé organizace Junák, tak zvanou slibovou lilii. Někteří členové dokonce složili i tak zvaný slib činovnícký, aby mohli vykonávat tajné junácké funkce.“⁹³

Všimněme si, jaký důraz klade obžaloba na skutečnost složení skautského slibu. Zřejmě si byla vědoma, že jde o věc závažnou a že v lidech, kteří slib složili, přestože šlo zatím o děti, jí budou vyrůstat nepřátelé a odpůrci. A dále si všimněme důrazu, který obžaloba klade na to, že 12 slibujících byli členové Svazarmu – tedy

⁹³ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000, s. 145

uvědomělé socialistické organizace, která byla takto „hanebně zneužita k podvrtné činnosti proti republice“.

Soudní přelíčení se konalo za přítomnosti vedoucích tajemníků OV ČSM, předsedů OV Svazarmu, předsedů OV ČSTV, vedoucích školských odborů MNV i KNV Praha, kteří se měli poučit o „nepřátelských formách výchovy mládeže“. O rozsudku také informoval veřejnost denní tisk. Je z toho patrné, že i deset let po velkých monstrprocesech se režim stále obával katolické církve, skautingu a jejich společného vlivu na mládež a snažil se proces alespoň částečně propagačně využít.

Ale doba přece jen o trochu pokročila a ostatně i během nejtěžších stalinských let se v Československu našli odvážní lidé, kteří odmítli před soudem vypovídat to, co se jim vyšetřovatelé snažili doslova natlouci do hlavy. Podobné problémy dělal soudu i v roce 1960 Vladimír Kolář, alespoň soudě dle protokolu z hlavního líčení:

„Předsedkyně: ‚Vy jste měl chlapce jedenácti-, dvanácti- až šestnáctileté. Takoví rádi napodobují. Dělal jste to velmi chytře. Vy jste se snažil být jim ve všem vzorem, a pak uplatňovat náboženskou ideologii, jak jste byl vybízen bývalými představenými.‘

Kolář: ‚Je jisté, že naklonit si mládež a získat si její důvěru je prvním předpokladem pro každého vedoucího.‘ (...)

Předsedkyně: ‚Užíval jste dobré metody. Pomáhal jste mládeži při vypracovávání školních úloh atd. Působil jste dobrým příkladem. Pracovníci ČSM a jiných organizací by měli zkoumat takové úspěšné metody.‘ (...)

Kolář: ‚Prosím, byl jsem celkem třiašedesátkrát předveden k výsledku a výsledek trval někdy až 16 hodin nepřetržitě. Je pochopitelné, že se něco přehlédne.‘

Předsedkyně: ‚Snad jste nečekal, že se tam budou s vámi mazlit, či co !‘

Prokurátor: ‚Ostatně jste opravoval v protokolech i překlady. Je vám známo, jaké je poslání Svazarmu. Vedl jste snad chlapce, aby pracovali k budování socialismu?‘

Kolář: ‚Nevím, je-li to takto formulováno.‘

Fotografie náboženské a skautské literatury, zabavené při domovní prohlídce u Miroslava Brtvý. Zdroj: ABS

Prokurátor: „Řekl jste, že jste chtěl vychovávat nové, ušlechtilé lidi. To my také chceme, ale k socialismu a komunismu. Proto musíme uchránit republiku proti kapitalismu. Vedl jste je k tomu?“

Kolář: „Snažil jsem se převážně, aby nabyli odborných znalostí.“

Prokurátor: „Vedl jste je jednostranně ! K lásce k přírodě, k táboření, ale k lásce k socialismu ne ! Učil jste je, jak provádět špionáž !“

**Ukázka výzdoby klubovny 5. ZO Svazarmu.
Zdroj: ABS**

Kolář: „To není pravda!“

Prokurátor: „Proč tedy tajný junácký slib ? Je to v rozporu i s výchovou. Měl jste je učit mluvit pravdu, a to jste je učil lež. Proč?“

Kolář: „Seznámil jsem některé chlapce se způsobem junácké výchovy i s praxí. K úplnosti patří i slib.“

Prokurátor: „K čemu slib, když organizace byla zrušena?“

Kolář: „Řekl jsem jim, že bude-li obnovena, bude jim platit.““⁹⁴

Pokud nahlédneme do rozsudku nad oběma obžalovanými, opět zde narazíme na kritiku Junáka, který měl údajně po roce 1945 (sic!) sloužit k vytvoření protistátních skupin z řad mládeže a napomáhat reakci ke zničení státního zřízení. Soud také reflektoval a de facto pozitivně hodnotil výchovné skautské metody, které tehdejší socialističtí vychovatelé jen těžko hledali. Přestože rozsudek hodnotí tuto činnost jako vysoce nebezpečnou a trestuhodnou, přece jen zní poněkud podivně, když se v něm o obou odsouzených dozvídáme:

Vladimír Kolář na fotce z vězeňského spisu. Zdroj: NA

⁹⁴ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 147

„Svým osobním příkladem v plnění povinností se stali v očích svých svěřenců vzorem dokonalosti. Obžalovaní se mládeži věnovali i jiným způsobem. Byli jí nápomocni při učení, při vypracování školních úloh a při plnění celé řady jiných povinností.“⁹⁵

Miroslav Brtva, foto z vyšetřovacího spisu. Zdroj: ABS

Ve spojení se skautskou ideologií a náboženstvím však se staly tyto metody režimu nebezpečné a nepohodlné. Vladimír Kolář byl proto odsouzen k 5 letům vězení, Miroslav Brtva na 4 a půl roku. Oběma navíc přitížilo, že pokračovali v tajném řeholním životě – noviciátu.⁹⁶ Jejich proces byl zařazen do druhé vlny procesů

Odsouzení nepřátelě našeho zřízení
[čt]: V pondělí 28. března odsoudil krajský soud v Praze Vladimíra Koláře a Miroslava Brtva, oba z Prahy, k trestu odnětí svobody v trvání 5 a 4½ roku. Žaloba prokázala, že odsouzení propagovali jako funkcionáři Svazarmu mezi členy, zejména mládeží, zakázanou skautskou organizaci a její lidově demokratickému zřízení nepřátelskou ideologii. Vedli mládež k tomu, že tato organizace bude po zvratu zřízení u nás, k němuž podle jejich názoru mělo dojít, obnovena. Tuto společensky nebezpečnou činnost prováděli podle instrukcí a v duchu zakázaného náboženského jezuitského řádu, k jehož obnově rovněž aktivně působili. U obou obžalovaných byla současně vyslovena ztráta čestných práv občanských na tři roky po odpykání trestu odnětí svobody. LD 29.3.60

Odsouzení Koláře a Brtvy zaznamenal i dobový tisk. Lidová demokracie 29. března 1960

s členy jezuitského řádu, který údajně vše řídil, jak můžeme chápat větu v rozsudku:

„Nepřátelská ideologie skautské organizace Junák se stala obžalovaným vhodným prostředkem k provedení úkolu uloženého jim představenými jezuitského řádu: narušit mravní výchovu naší mládeže a udělat z ní povolný nástroj zahraniční reakce.“⁹⁷

Duchovní rádcí: P. Pitrun a P. Flamík

Díky své „základně“ při kostelu sv. Ignáce na pražském Karlově náměstí bylo skautské středisko Maják vždy úzce spjato s jezuitským řádem. Zdeněk Káďa Zelený vzpomíná na dobré vztahy s provinciálem jezuitů a pozdějším

⁹⁵ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 148

⁹⁶ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 2. Církev bojující*, Kostelní Vydří 2007, s. 96

⁹⁷ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě*, Praha: ÚDV 2000, s. 148

⁹⁷ Trčkův hrad je jedním z křídel Želivského kláštera

„spolumuklem“ Františkem Šilhanem, který vždy chválil katolické středisko za přisun mladých mužů do jezuitského noviciátu.

Ve čtyřicátých letech se ve funkci duchovního rádce střediska Maják vystřídali dva duchovní: P. Bernard Pitrun SJ a P. František Flamík SJ.

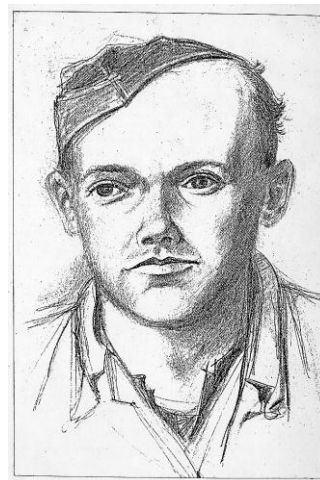
Po likvidaci klášterů v rámci „akce K“ na jaře 1950 byli řeholníci násilně soustředěni v několika „centralizačních“ kláštorech. P. Pitrun se tak ocitl spolu s dalšími řeholníky v „internacním“ klášteře Želiv. O jeho neumdlévajícím skautském duchu a dobrodružné povaze svědčí následující příhoda:

„Otec Bernard si usmyslel coby velký skaut před Hospodinem, že si vyzkouší jako zastara zmizení k nenalezení, což bylo podmínkou získání Tří orlích per. Přes Trčkův hrad⁹⁸ se dostal ven, navštívil pak Haškovu Lipnici a zase se vrátil tak, že se vyšplhal tentokrát vzhůru na Trčkův hrad a přišel klidně až na světnici. Byl pryč nějak od poledne do 16 hodin. V našich řadách byl scházející P. Pitrun zaznamenán. Sešla se rada jezuitů, aby rozhodla, co udělat: zda to hlásit, aby se lágr vyhnul případným represím, nebo to nechat tak. (...) Nebylo třeba. Otec Bernard se objevil o 16. hodině mezi svými jakoby nic.“⁹⁹

P. František Flamík SJ, který na sklonku čtyřicátých let působil jako profesor na gymnáziu v Děčíně a později se živil jako dělník naftových vrtů v Hodoníně, byl zařazen do největšího procesu v rámci druhé vlny procesů s členy jezuitského řádu. Tím byl v březnu 1960 proces „Zgarbík a spol.“. V rámci tohoto procesu bylo odsouzeno celkem dvacet osob, z toho šestnáct za velezradu a čtyři za podvracení republiky. P. Flamíkovi udělil Krajský soud v Ostravě za domnělou velezradu trest odnětí svobody ve výši 9 let.¹⁰⁰

Majákem v komunistických lágrech

Skautský slib, pokud ho člověk bere skutečně vážně, provází člověka po celý život. Je to začátek životní cesty, která není jednoduchá, nebo by alespoň neměla být. Pro skauty z Majáku jednoduchá rozhodně nebyla. Přesto to pro ně nebyl důvod, aby z této cesty sešli, neboť věřili v její

Portrét Zdeňka Zeleného
nakreslil spoluvězeň
Ladislav Svatoš.

⁹⁹ LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000

¹⁰⁰ VAŠKO, Václav: *Dům na skále 2. Církev bojující*, Kostelní Vydří 2007, s. 99

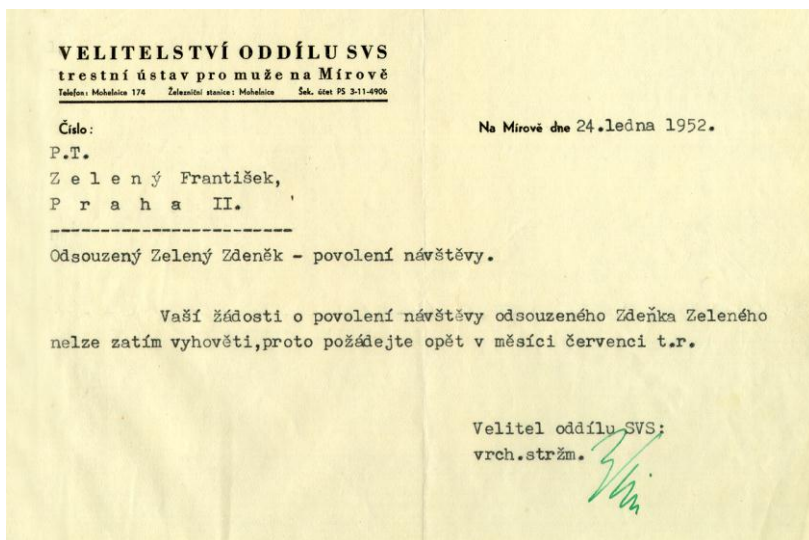
smysl a v její cíl, který v podmínkách komunistické totality a perzekucí nabral poměrně konkrétní obrysy.

Mnoho z nich zaplatilo za své přesvědčení lety strávenými v kriminálech. Ani ty však toto přesvědčení nemohly změnit. Skautské ideály žily dál, jenom přiživovány útlakem, perzekucí, dobrodružstvím illegality a nebezpečím prozrazení.

Zdeněk Zelený, odsouzený v září 1951 na 15 let, pokračoval ve skautské činnosti i za branami komunistických lágrů. Za necelých 10 let, které si odseděl, prošel Zdeněk branami 18 lágrů a nápravných zařízení. Nebyl sám, kdo ve skautování pokračoval, junáků bylo ve věznicích poměrně dost a společné ideály je dávaly dohromady.

*„Skautů bylo po lágrech dostatek, takže když jsme se dostali transportem zase na další tábor, na další koncentrák, tak jsme hned podle ksichtů hledali, kdo tam je ze známejch, jestli jsou tam Pražáci, jestli jsou tam Mírováci, jestli jsou tam z Leopoldova... Drželi jsme prostě pohromadě.“*¹⁰¹

Kádřovi se podařilo v polovině 50. let v příbramském táboře Vojna vytvořit pracovní partu, sestávající z deseti skautů a několika sympatizantů. Vznikl tak jakýsi

Maják v lágru. „Muklové“ tehdy pracovali na stavbě sídliště Březové hory, určeného pro zaměstnance Rudných dolů. Skauti zde začali vášnivě řešit otázky budoucího fungování skautingu, tedy po jeho oficiálním obnovení.

Zamítnutí žádosti Františka Zeleného o návštěvu svého syna. Zabývali se jednotlivými body skautského výchovného programu, řešili využití moderních prostředků, aby junák krácel s dobou. Velký význam pro ně mělo také spojení s vnějším světem a především ilegálními skauty. Káďa tímto způsobem, tedy prostřednictvím motáků, udržoval tajné spojení s Vladimírem Kolářem. Ten byl zase ve spojení s Jaroslavem Miškovským, který od počátku padesátých let vedl tajný oddíl navazující na 377.

¹⁰¹ DRDA, Adam - KROUPA, Mikuláš: *Kruté století*, Praha 2008, s. 140

oddíl střediska Maják, jak bylo popsáno výše. Protože některé dopisy nakonec padly do rukou StB, můžeme z nich nyní některé části ocitovat. Toto napsal Zdeněk Zelený v motáku z příbramského lágru Vojna Jaroslavu Miškovskému 1. prosince 1954, tedy v den svých třicátých narozenin:

„Můj milý Riki!

Těchto pár řádků, které Ti po tak dlouhé době našeho odloučení zasílám, píší pro Tebe a Tvou práci.

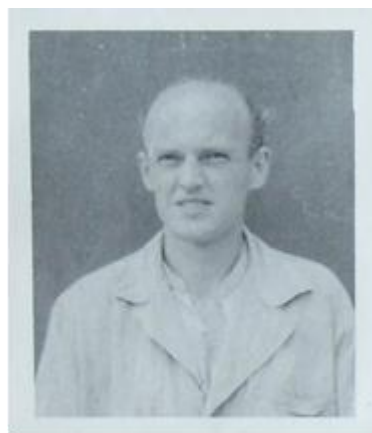
Nejprve mnoho pozdravů a neustálou vzpomínku na Tebe a celou Vaši milou rodinu. Mnoho jsem se na tebe navzpomínal, co asi děláš, kde a hlavně jak. Věřil jsem, že naši hoši z Majáku vědí, co mají dělat a jak, za různých okolností. Proto jsem si říkal jak Tě znám, že si poradíš a budeš plně pracovat pro naši společnou věc a

ta je ve výchově mládeže. A právě poslušnost naše k velké rodině svět. sk. a našeho mateřského Majáku nás váže a dává možnosti plně pracovat na tomto krásném, ale odpovědném úkolu. Vždy v temných zdech vězení a i zde za dráty v duchu přehlížím Vás věrné strážce Majáku, jak vedle sebe stojíte a střežíte svoje svěřence, práci a naši ideu. (...)

Byl jsem vyrozuměn o Tvoji práci. Nemám v povaze přehánět nikdy pochvalou, však drahý Riki v duchu Ti upřímně tisknu ruku od srdce za vykonanou práci, která je přímo příkladná pro ostatní. Jako Tvůj starší bratr a vůdce Ti přeji v další práci mnoho zdaru a Boží podporu a ochranu. Nyní jako voják máš tuto práci omezenou, ale i v tomto novém prostředí můžeš mnoho vykonat, jako dobrý sk. – katolík. Dnešní společnost toho mnoho vyžaduje. Čeká nás ještě mnoho práce. (...)

Děkuji Ti za Tvoje řádky, ze kterých jsem měl velkou radost. Říkal jsem si v duchu, že naše práce nebyla přece jenom zbytečná. I zde v našem prostředí je nás mnoho. Denně na Vás myslíme. Nezahálíme, pracujeme na všech oborech sk. výchovné práce. (...)

Svůj pozdrav končím a prosím našeho Pána o Tvoji ochranu a pomoc a i já prosím Tebe, vzpomeň si na nás před svatostánkem. Z Tvé práce mám velkou radost a těším se, jak začneme společně. Přeji Ti mnoho zdraví, Božího požehnání a brzký návrat z vojny! Tvůj Káďa“¹⁰²

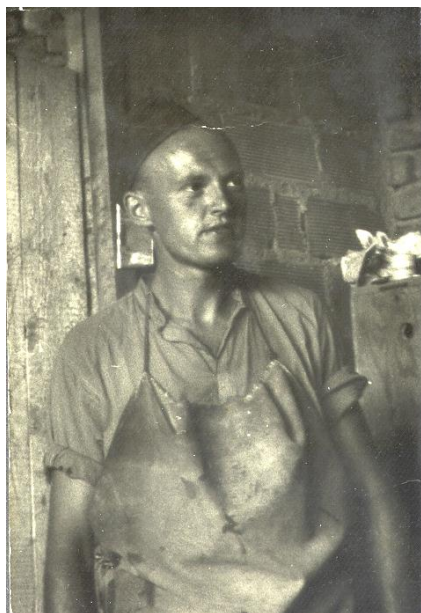
**Zdeněk Zelený na fotce
z vězeňského spisu.
Zdroj: NA**

¹⁰² Miškovský Jaroslav: Dokument č. 1-2, ze zabavených věcí při domovní prohlídce u Jaroslava Miškovského ABS ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, „Vladimír Kolář a spol.“

Ovšem dálkové spojení prostřednictvím motáků skautům nestačilo. Na jaře roku 1955 se v hlavě dřívějšího vůdce Majáku zrodil odvážný plán, jak oslavit desáté výročí od založení střediska.

*„Vzpomínal jsem na jeho členy, vlčata i skauty, na všechny spolupracovníky, bez kterých bych nemohl středisko budovat. S mnohými jsem udržoval písemný styk pomocí motáků. Tuto cestu jsem ale velmi dlouho a pečlivě hledal, protože musela být zcela bezpečná. Nesměla ohrozit ani přátele doma, ani nás uvězněné.“*¹⁰³

Káďa nakonec prostřednictvím motáků kontaktoval Vladimíra Koláře – Akelu. Vycházel ze skutečnosti, že Akela měl jako stavař a památkář úředně povolen přístup na všechny stavby. Pak už bylo zapotřebí jen dostatek odvahy.

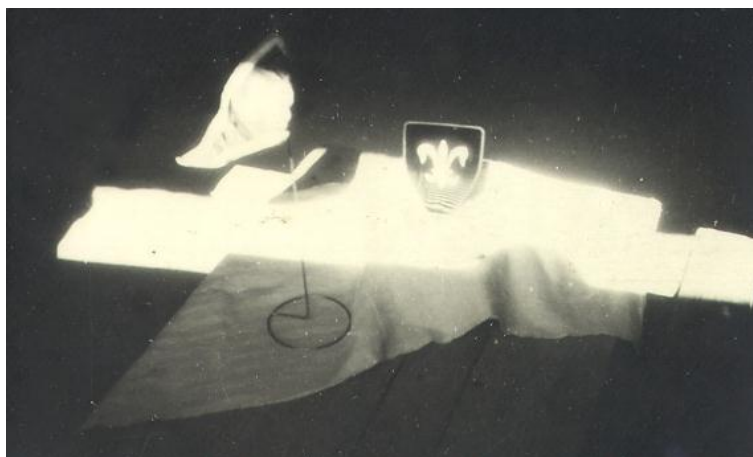

Zdeněk Zelený na tajně pořízené fotografii z vězení.

Stavební prostranství bylo pečlivě střeženo, navíc bylo obehnané ostnatým i elektrickým drátem a širokým odstřelovacím pásmem se strážními věžemi – „špačkárnami“. Na stavenišťě byli vězni z lágru Vojna dováženi autobusem, ve stínu namířených samopalů vězeňské stráže. Stavbu každé budovy měla na starost skupina zhruba patnácti vězňů, v čele s parťákem. Jak postupně stavby rostly, chránili čím dál lépe svoje stavitele před dotěrným dohledem dozorců. Ve sklepě jedné budovy tak vznikla tajná „klubovna“ skautů z lágru Vojna. Ve zdi byl připraven výklenek, do kterého bylo možné v rychlosti zazdíť všechny nezbytnosti, které Vláda

ze „svobodného“ světa kamarádům přinese. Další líčení už přenechme přímému aktérovi a iniciátorovi tohoto ojedinělého a odvážného setkání – Zdeňkovi Zelenému:

„Ve stanovený den, ve smluvenou hodinu jsem pozoroval z „naší“ stavby, jak

Tajně pořízená fotografie stříbrné lilie a vlaječky.

¹⁰³ ZELENÝ, Zdeněk: *Akela – bratr a kamarád*, archiv Zdeňka Zeleného, publikováno v čas. Čin

se přibližuje ke strážnici známá postava a prochází branou. Byl to Akela ! Po předložení průkazu vstoupil na staveniště, kde se všude pracovalo a on se dostal až na náš objekt, který měl svoje číslo. Čekal jsem v prvním patře hrubé stavby. Bylo to shledání po pěti letech. Ovšem na pohled úřední, co kdyby někdo něco podezřelého zahlédl nebo pochopil. Naši hoši měli obsazené všechny strany, aby měli přehled a kontrolu o případném příchodu nepovolané osoby.

Skryti surovými zdi jsme se s Akelou pozdravili, bez řečí si předali potřebné ‚zboží‘, které se ihned ukrylo ve zdi a přechodně zazdilo, aby ve vhodný čas mohlo být předáno dál. Akela si půjčil ve stavební kanceláři staveb nivelační přístroj a nivelační lať. S tímto přístrojem jsme před bachaři potvrdili důležitost jeho návštěvy, protože jsme společně s Akelou obešli celé velké staveniště a tzv. důležité body zaměřovali.“¹⁰⁴

Účastníci tajné skautské schůzky na Březových Horách.

Akelovi se podařilo na staveniště propašovat jídlo – především maso a buchty; dále pak některé léky, které nebyly na lágru k sehnání, pro uvězněné kněze přinesl liturgické potřeby, důležité pro sloužení bohoslužeb. Dalším dopraveným předmětem byl fotoaparát – věc, která v případě objevení mohla svým majitelům

vynést tvrdé tresty a případně i prodloužení doby věznění o několik let. Vzhledem k tomu, že šlo o jakousi specifickou oslavu deseti let od založení střediska Maják, přinesl Akela také vlastnoručně šitou vlaječku. Na oplátku od přítomných skautů – „muklů“ obdržel jimi vyrobený dárek. Byla to stříbrná skautská lilie na kousku černého skla, zapuštěného do kusu příbramské horniny, kterou dodali skauti, pracující na šachtě Kamenná. Stříbro na lilii získali skauti od elektrikářů, kteří ho po tenkých plátcích nasbírali z vypálených pojistek. Na odlití lilie sehnali skauti vosk od táborového zubaře. Ale nejenom získání surovin – i výroba takového originálního

¹⁰⁴ ZELENÝ, Zdeněk: *Akela – bratr a kamarád*, archiv Zdeňka Zeleného, publikováno v čas. Čin

dárku byla velmi náročná a nebezpečná a všechno se muselo pečlivě ukrývat a tajit před bachaři a bonzáky.

Účastníky netradičního skautského setkání byli kromě původních „majáčníků“ Kádi a Akely také Karel Cihlář, Miroslav Hladík, Zdeněk Stadík, Václav Němec, P. Antonín Dvořák, Ladislav Svatoš, Miroslav Trpák a Václav Novotný.¹⁰⁵

Tento husarský kousek Vládi Koláře nepřinesl skautům do vězení jen potřebné věci a návštěvu kamaráda po dlouhých letech izolace. Byl to čin s dalekosáhlým psychologickým efektem pro všechny zúčastněné. Byla to především morální vzpruha, která dodala všem dotčeným další energii a chuť vzdorovat útlaku nenáviděného systému. A také poznání, že vzdorovat je možné a smysluplné.

O tom, že skauti - muklové na Příbramsku neustávali v řešení otázek skautského programu, dále svědčí i záznamy o výpovědích Zdeňka Zeleného, který byl v roce 1955 ve výkonu trestu vyslýchán v souvislosti s vyšetřováním Koláře a Miškovského.

Podle nich Káďa přesvědčil svého spoluvězně, bývalého důstojníka československé armády Zdeňka Stadíka, aby napsal několik dopisů, v nichž se zabýval možností propagace skautingu prostřednictvím filmu.

„Vzhledem k tomu, že jsem se Stadíkem již dříve mluvil o svém působení v býv. skautu a žádal na něm radu, jak by se po námi očekávaném zvratu lid. dem. zřízení v ČSR dalo využít filmu k propagaci skautinku, obsahoval dopis psaný Stadíkem návrhy, jak by si činnost v tomto směru představoval.“¹⁰⁶

Tento dopis pak Káďa doručil Vláďovi Kolářovi prostřednictvím spojky – civilního zaměstnance Václava Samka, kterého muklové znali jenom jako „Václava“. Bohužel, jak jsme již dříve zmínili, tento dopis spolu s dalšími materiály padl do rukou

I ve vězeňských podmínkách si Káďa našel čas a prostředky k výrobě prání pro otce.

¹⁰⁵ ZELENÝ, Zdeněk: *Akela – bratr a kamarád*, archiv Zdeňka Zeleného, publikováno v čas. Čin

¹⁰⁶ *Protokol o výpovědi svědka Zdeňka Zeleného ze dne 10. 5. 1955*, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, Vladimír Kolář a spol.

StB a stal se tak jedním z usvědčujících materiálů proti Vladimíru Kolářovi při jeho prvním vyšetřování. Avšak díky archivu bezpečnostních složek dnes můžeme do dopisu nahlédnout a udělat si tak obrázek o tom, čím se zabývali skauti v lágru a jakým způsobem instruovali svoje mladší kolegy na relativní svobodě, jež panovala vně ostnatých drátů nápravných zařízení. Zde tedy část dopisu pro Vladimíra Koláře, datovaného k 17. dubnu 1955, tedy jen necelých čtrnáct dní před Kolářovým prvním zatčením, psaného zřejmě rukou Zdeňka Stadíka:

„Drazí přátelé, přijměte od nás z druhé strany drátů projevy srdečného přátelství, které se projevují tím, že vás občas otravujeme různými prosbami a žádostmi. Jsme vám vděční za vše, co jste pro nás učinili a učiníte v budoucnosti. Proto se i dnes obracím na vás s prosbou. Jde ‚pouze‘ o toto: V brzké budoucnosti budeme mít patrně citelný nedostatek vůdců. Za námi bude určitý termín, kdy jsme svoji práci byli nuceni oficiálně přerušit. Tato doba roste ze dne na den. A právě z tohoto a zároveň z mnoha jiných důvodů se musím na vás obrátit. Jde totiž o toto: pokud možno zjistit, zda od roku 50 nebyl uskutečněn film instruktážní výchovný, který nám vyobrazuje roční život v oddíle. (...) Potom bych měl ještě jeden návrh a to: Po určité době by snad mohl být zřízen filmový klan či oldskautský klub. Vznik si představuji takto: Bratři a sestry, kteří již účinkovali nebo pomáhali tvořit film(y) v jakékoliv funkci by mohli tento klan či klub vytvořit. Pomáhali bychom všem, kteří touží po této práci, v přístupu k ní. (...) Mimo to mám k vám ještě jednu a to naprosto soukromou prosbu: zda byste mi jako trosečníku pomohli a přijali mne mezi sebe. Káďa mi slíbil, že se za mne přimluví. Děkuji vám již předem. K svátku našeho patrona sv. Jiří vám přeji mnoho úspěchů. Těším se na brzké naše vzájemné seznámení. Vám všem upřímně v duchu tiskne levici váš Medvěd.“¹⁰⁷

Na tento dopis odpověděl Jaroslav Miškovský – „Riki“ o měsíc později, 17. května 1955. Jelikož byl tou dobou na vojně u Karlových Varů, patrně netušil, že Kolář i Paur jsou již od konce dubna ve vyšetřovací vazbě. Dopis se točí především okolo zamýšleného využití filmu ve skautské činnosti:

¹⁰⁷ Dokument č. 1, „Ilegální dopis, který obsahuje směrnice k rozvíjení ilegální skautské činnosti, který obdržel KOLÁŘ prostřednictvím odsouzeného Zdeňka ZELENÉHO“, ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, „Vladimír Kolář a spol.“

„Drahý příteli, měl jsem tu čest čísti Váš dopis. Byl jsem velice potěšen, že i tam u Vás přemýšlíte o budoucích možnostech, speciálně o filmové produkci za účelem propagace. Jsem totiž jeden z Kád'ových blízkých – z jeho ‚sedmičky‘. Když se Majákovi odstěhovali z Ječné, začal jsem s několika jedinci a brzy jsme zmohutněli. O vlastní filmové činnosti jsme velmi přemýšleli a tak již v r. 1950 jsme se pokusili o zachycení života v přírodě. Jak se podařilo, není dosud známo, jelikož film byl prý při vyvolávání zaměněn. V létě 1951 jsme pokračovali a trofej méně podařenou, jelikož stále pršelo, budete moci shlédnout, až se vrátíme z voj. služby.

Co se

týče

zamýšlen

ého

celovečer

ního filmu

– zůstal

na

mrtvém

bodě.

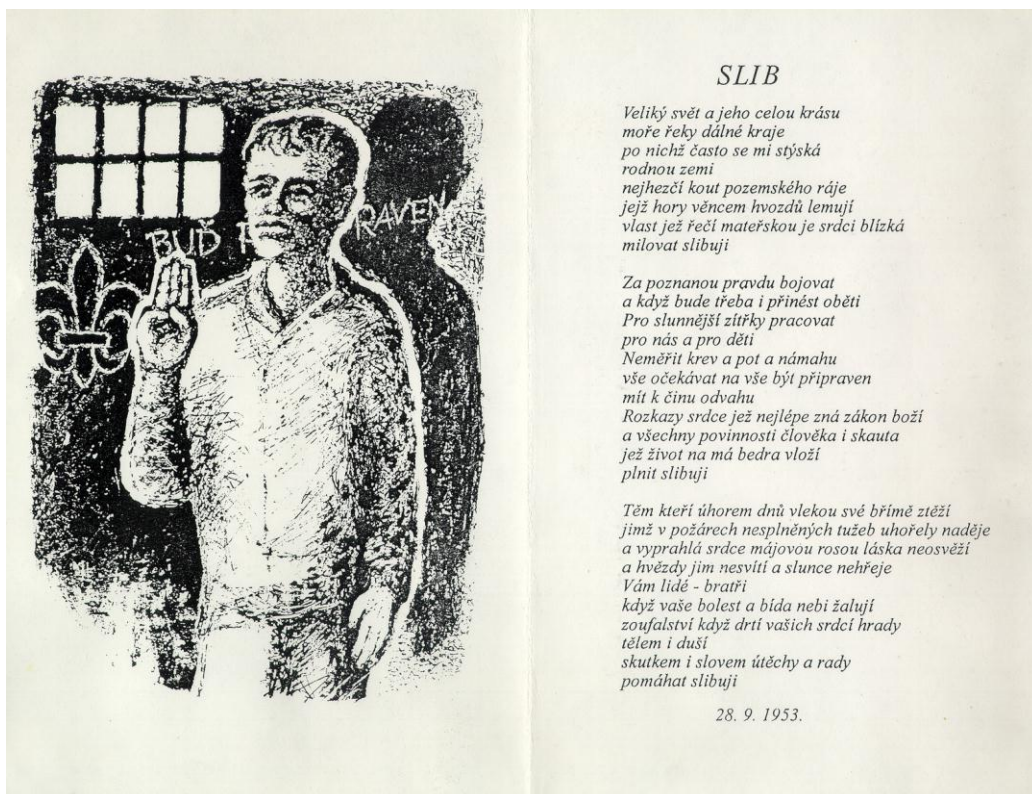
Rozešli

jsme se

totiž

s tímto

úmyslem

pro

Upomínka na skautský slib, obnovený ve vězení 28. 9. 1953, grafika L. Svatoš

finanční otázku v důsledku změny měnové. Libreto - či scénář, rozpracovaný podle vlastních sk. námětů jsme z urč. dův. spálili. (...) Měl bych toho mnoho co říci k této věci – skutečností reálně podložených, ale o tom je lepší ústně /abych snad něco nezapomněl/. Nu však se brzy setkáme. Zatím pozdravujte Kád'u a všechny naše spolusnaživce.(...)¹⁰⁸

¹⁰⁸ Miškovský Jaroslav: Dokument č. 1-2, ze zabavených věcí při domovní prohlídce u Jaroslava Miškovského ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV, „Vladimír Kolář a spol.

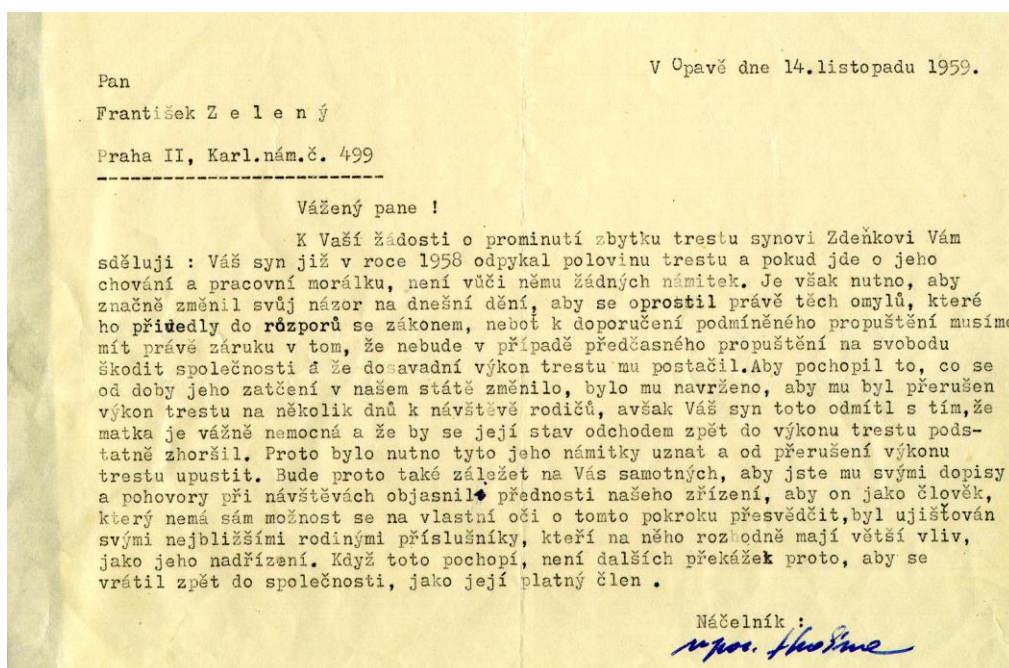
Tolik tedy alespoň
přibližná ukázka toho, jak
tajní skauti
v Československu, i přes
ostnaté dráty a i přesto,
že se osobně vůbec
neznali, jak vidíme na
příkladu Miškovského a
Stadíka, neustávali ve
svém úsilí o zachování
kontinuity českého
skautingu.

Grafický návrh skautské stezky, vyrobený uvězněnými skauty.

Podobnou skupinu skautů jako na Příbramsku soustředil okolo sebe Zdeněk Zelený - Káďa i na jáchymovském lágru Bratrství. Založili zde pěvecký kroužek, který jim umožňoval se přibližně jednou týdně setkat. O zpěv zde samozřejmě příliš nešlo, předmětem hovoru byl skauting, a především jeho budoucnost. „Muži určení k likvidaci“, kteří každý den fáráli do uranových dolů, vzdorovali špatným podmínkám, nedostatku jídla, pozornosti bonzáků i šikaně dozorců, a kteří si nemohli být jisti, že se dožijí příštího dne, si uměli najít čas na vášnivé diskuse o budoucí podobě skautingu,

jehož
obnova se
v podmínkách
jáchymovských
lágrů
musela
nutně zdát
velmi
utopická. O
jejich
zápalu

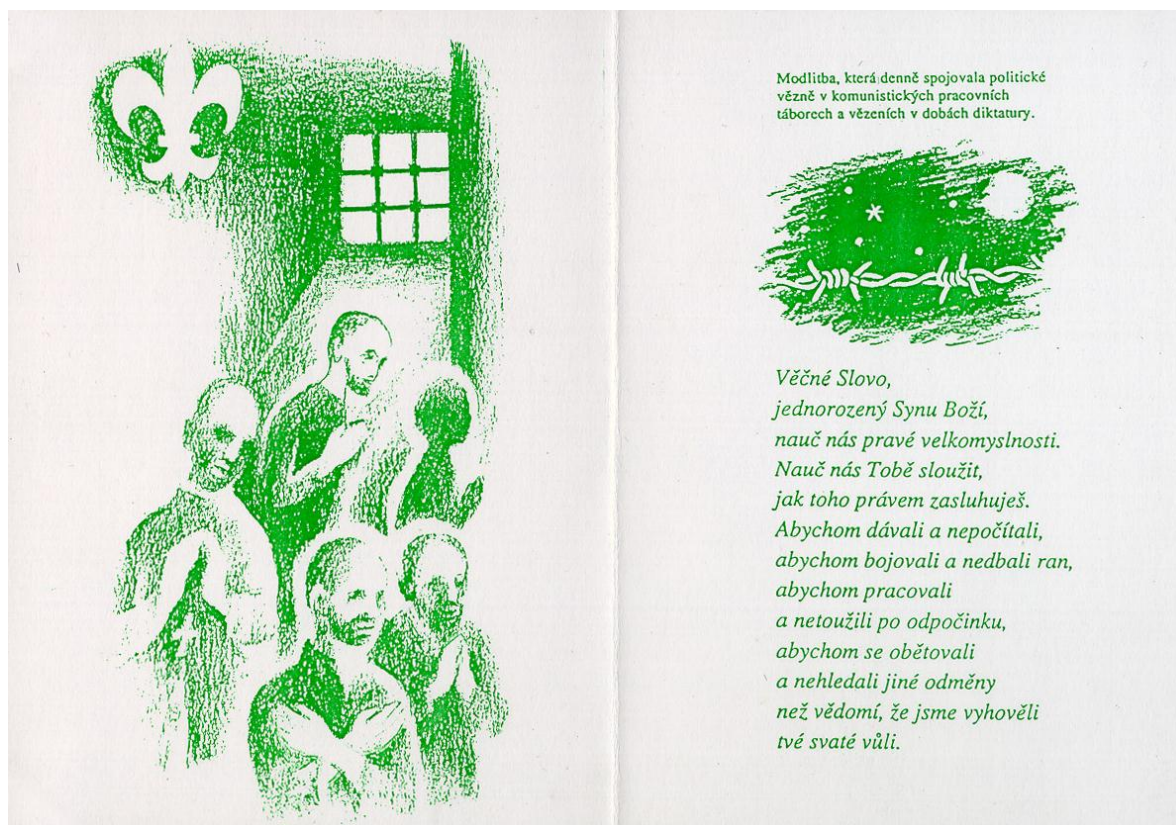

Odpověď náčelníka opavské věznice Františku Zelenému na žádost o prominutí zbytku trestu pro syna Zdeňka.

svědčí například grafický návrh nové skautské stezky, kterou spolu s Kádřou navrhnul výtvarník Ladislav Svatoš - Grizzly.

Křesťanští skauti také byli často oporou vězněným kněžím, kterým pomáhali ve sloužení bohoslužeb, distribuci potřebných surovin a předmětů či tajného roznášení eucharistie. Kněží jim naopak prokazovali potřebnou duchovní podporu a útěchu, ať už formou svátostí, morálním příkladem či důvěrným rozhovorem.

Zdeněk Zelený vystoupil z kolotoče kriminálů, kterým ho komunistická justice vláčela, podobně jako mnozí jiní političtí vězni díky amnestii v květnu roku 1960. Stále však trvala jeho desetiletá podmínka, dohled StB také neustával. Po rozsáhlých peripetiích našel zaměstnání nejprve v Modřanských strojárnách a poté u Staveb silnic a železnic jako dělník a technik u měřících zařízení. V roce 1963 se oženil a rodina se nedlouho poté rozrostla o dvě dcery. Ale ani poté Káďa na svůj Maják nezanevřel.

**Modlitba nejen skautských vůdců v československých lágrech,
převzatá od Ignáce z Loyoly. Grafika L. Svatoš.**

5. Kontinuita Majáku v šedesátých letech

Přestože veškeré dětské a mládežnické organizace byly po únoru 1948 zrušeny a nahrazeny Pionýrskou organizací a Československým svazem mládeže, od poloviny šedesátých let narůstají tendence k jejich obnovení.

Od poloviny šedesátých let se v Československu začínají formovat organizace, založené na některých skautských principech. Je to Tábornická unie, Liga lesní moudrosti, Psohlavci a další. Tyto organizace fungují pod záštitou Svazarmu či ČSM, ale vliv skautingu je v nich stále více patrný. Roku 1967 vzniká organizace Zálesák, fungující pod hlavičkou Svazarmu. Ve stejném roce zahajují pod ČSTV činnost také Turistické oddíly mládeže, známé pod zkratkou TOM. Tyto organizace již mají svým programem i myšlenkami velmi blízko ke skautskému hnutí.¹⁰⁹

Také někteří dřívější „majáčníci“, přestože si v padesátých letech prožili kvůli skautingu mnoho krušných chvil a často balancovali na pokraji vlastní existence, nenechali se od svých ideálů odradit. Díky své neústupnosti se stali jedněmi z mnoha základních kamenů, na kterých bylo možné vybudovat novou skautskou organizaci v Československu.

Zřejmě nejaktivnějším skautem z dřívějšího střediska Maják, můžeme-li to takto říci, zůstával i v padesátých a šedesátých letech Vladimír Kolář, jak je ostatně patrné i z jeho dvojího vězeňského pobytu. Ani po svém druhém návratu z vězení se nenechal odradit od ilegální skautské činnosti. Prostřednictvím Ivana Dobrovolského – „Orka“ a Václava Miškovského – „Unkase“ navázal kontakty s členy tajného roverského kmene Dakota, který vzniknul roku 1959 a od počátku měl ve svém programu snahu o obnovení Junáka.

Miškovský a Dobrovolský pocházeli oba z křesťanských a skautských rodin, Václav Miškovský byl mladším bratrem již zmíněného Jaroslava, odsouzeného spolu s Kolářem v roce 1955. Dalším z rodiny Miškovských byl Michal, který spolupracoval s Kolářem po jeho prvním návratu z vězení v oddíle Svazarmu. Václav spolu s Ivanem Dobrovolským patřili již do nové poválečné generace, která své dětství a dospívání prožívala v tvrdých podmínkách československého režimu 50. a počátku 60. let. To jim přesto nebránilo realizovat své klukovské sny a hry na indiány. Oba se také stali na sklonku 50. let členy 5. základní organizace Svazarmu, kterou vedl právě Vladimír Kolář.

¹⁰⁹ CUHROVÁ, Libuše: *Dvacet let ve stínu. Malá kapitola z dějin českého skautingu*, In: Vaněk, Miroslav a kol.: *Ostrůvky svobody*, Praha: Votobia 2002, s. 146

Akela se pro ně stal velkým vzorem, a posléze i pro celý kmen Dakota, který vyrostl v prostředí trampů, ale vždy se snažil žít a oživovat skautské ideály a nakonec měl i lví podíl na obnově československého skautingu v roce 1968.

Na jaře roku 1963 čtyři členové Dakoty Ivan Makásek – „Hiawatha“, Václav Miškovský – „Unkas“, Ivan Dobrovolský – „Orko“ a Jan Záruba – „Letící šíp“ na místě dřívějšího šumavského tábořiště koh-i-noorského svazarmu složili slavnostně své skautské sliby do rukou Vládi Koláře a Jaroslava Sallera. Ivan Makásek líčí okamžiky u slavnostního šumavského ohně ve svých vzpomínkách takto:

„Vládě Kolář se ujal slova – a já si v té chvíli uvědomil, že bude-li nám Štěstěna trochu přát, budeme jednou také přijímat sliby svých mladších bratrů. Skauting přece nesmí komunisté zničit, české junáctví nesmí vymřít – a my tomu musíme napomoci! (...)

„Poznal jsem vás dobře a měl dost času přemýšlet, abych si teď byl jistý, že u tohoto posvátného ohně stojíte právem. (...) ‚Malý Medvěde,‘ zeptal se mne Akela, ‚přistupuješ ke skautskému roverskému slibu z vlastní vůle a dobrovolně?‘

„Ano.“

„Přikroč tedy ke státní vlajce, polož ruku na knihu zakladatele profesora Svojsíka a opakuj po mně: Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, milovati vlast svou, republiku československou, a sloužiti jí věrně v každé době. Plniti povinnosti své vlastní a zachovávat zákony junácké. Duší i tělem býti hotov pomáhati bližnímu. V tom mně napomáhej Bůh!“

Opakoval jsem po Vládovi ona prostá, ale zavazující slova. Zavazující na celý život. Připevnil mi pak skautskou lilii nad kapsu khaki košile, stiskl levačku a pravou ruku položil na rameno se slovy: „Spoléhám na tvou čest!“¹¹⁰

Podobná situace se opakovala na stejném místě i o dva roky později, o Velikonocích roku 1965, kdy do Akelových rukou složili svůj slib další tři členové Dakoty – Ivan Kaitman – „Kajman“, Emil Kučera – „Šedá sova“ a Zdeněk Ruffer – „Sid“. V této době už členové Dakoty fungovali jako instruktoři „Sboru ochrany přírody“ ve spolupráci s tábornickým oddílem Jednička, který vedl Josef Zikán – „Bohr“.

S uvolňujícím se dohledem slábnoucího režimu skauti začínají obnovovat staré kontakty, získávat nové, a především se věnovat práci s dětmi. V červnu roku

¹¹⁰ MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty*, Praha 2003, s. 157

1967 schválilo předsednictvo MV ČSM statut Tábornického klubu Psohlavci v čele s Josefem Zikánem – „Bobrem“. Na sklonku roku 1967 mají Psohlavci již okolo třiceti oddílů, z nichž každý navštěvuje zhruba 15 - 30 dětí. Jejich vůdci, vesměs dřívější členové roverského kmene Dakota, se při své činnosti radí už nejenom se zmiňovaným Vládou Kolářem, ale i s dalšími velikány českého skautingu, jakými byli Jaroslav Foglar, F. A. Elstner, Karel Průcha či Karel Skála.¹¹¹

¹¹¹ MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty*, Praha 2003, s. 338

6. Krátká doba uvolnění

Již bylo naznačeno, že od poloviny šedesátých let se v ČSSR začala uvolňovat situace i co se týče výchovy mládeže. Pionýrská organizace stále viditelněji kopírovala skautské prvky a začínala jí vyrůstat konkurence v různých turistických kroužcích a oddílech mládeže. V únoru 1970 Pražská rada Junáka zpětně analyzuje neúspěch Pionýra takto:

„Pionýrská organizace, řízená školskými úřady, postupně přestala být pro děti přitažlivou. Svůj program prováděla ve školách a schůzky se staly pokračováním školní výuky, k čemuž přispívala soustava placených skupinových vedoucích. (...) Organizace se krátce po svém zrodu vzdala pořádání letních táborů, které by byly vyvrcholením a utvrzením celoroční práce oddílů. Existovaly obavy, aby se touto cestou nevracely dřívější výchovné metody Junáka, pod nimiž si mnozí funkcionáři představovali pouze pobyt v přírodě a táboření. (...) Pionýrská organizace byla ve svých vedoucích kádrech nadměrně feminizována a mnohé skupinové vedoucí považovaly svou funkci za cosi méněcenného, za přechodné povolání před odchodem k učitelskému povolání.“¹¹²

V Československu se začaly objevovat skupiny usilující o obnovení autonomní skautské organizace. Nejvýraznější z nich byl již zmíněný Tábornický klub MV ČSM Psohlavci v čele s Josefem Zikánem, který sdružoval 13 pražských tábornických oddílů. Vzdálená spojitost s dřívějším střediskem Maják, zosobněná postavou Vládi Koláře, již byla naznačena.

Setkání v Radvanově ve druhé polovině 60. let. Zleva Zdeněk Zelený, František Šilhan, Štěpán Trochta, Jaroslav Pilík.

Rok 1968 začal pro skauty v Československu symbolicky. 3. ledna se konal ve strašnickém krematoriu pohřeb dřívějšího náčelníka Junáka, prof. Bohuslava Řeháka. Po mnoha letech zde veřejně a beztrestně zazněla skautská hymna i večerka. Skauti vycítili, že doba se změnila, a že čas dozrává pro obnovu Junáka.

¹¹² PRJ: Junák – analýza činnosti, únor 1970, archiv Zdeňka Zeleného

V té samé době se od ČSM odděluje samostatná dětská organizace Pionýr. Jeho nově vzniklá Ústřední rada zve na jedno ze svých prvních zasedání střediskovou radu Psohlavců a některé bývalé činovníky Junáka. Ivan Makásek, který se zasedání účastnil, píše:

*„Nabídli jim spolupráci i vstup do nového Pionýra, kde se měl Junák stát autonomní, samostatnou organizací. Spoléhali na to, že podaří-li se jim přesvědčit Psohlavce, přesvědčí oni zase náčelnictvo Junáka o tom, že obnova Junáka není nutná. Samozřejmě jsme odmítli a pohrdli místy v aparátě ČSM, vybavením Domu pionýrů, volnější organizační formou a dalšími lákadly. (...) Sdělili jsme jim, že budeme žádat o obnovení činnosti Junáka na základě skutečnosti, že nebyl oficiálně zrušen nebo rozpuštěn.“*¹¹³

V tomto případě se zástupcům skautingu pevný postoj vyplatil. Netrvalo dlouho a Junák obnovil svoji činnost. Na dva roky.

Pražské jaro a obnova Junáka

Dne 29. března 1968 se do Prahy sjíždí skupinky skautů z celé republiky, schází se v sále Domoviny v Holešovicích. Sjezd se nakonec rozhoduje pro obnovení Junáka v čele s náčelníky Rudolfem Plajnerem a Vlastou Koseovou. Začíná Pražské jaro československého skautingu.

*„Situace uvnitř organizace se ukázala sama o sobě jako poměrně problematická. Už jen skutečnost, že obnova bude možná pouze za předpokladu, že Junák bude členem Národní fronty a Sdružení organizace dětí a mládeže (SODM) a že byl od počátku vyvíjen tlak na zrušení homogenních oddílů (jednoznačně křesťanských), oldskautů (starších skautů, kteří mají vlastní program) a duchovních rad Junáka, vytvářely značné napětí.“*¹¹⁴

Obnova Junáka tedy nebyla jednoduchá. Řada skautů – bývalých „muklů“, musela přetrpět spolupráci s mnohými komunisty, kteří se objevovali i ve skautských řadách. Nelehký úkol čekal tuto nesourodou skupinu:

**Portrét Vladimíra Koláře
nakreslil v únoru 1970 při
střediskové radě Ota
Martinovský.**

¹¹³ MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty*, Praha 2003, s. 340

¹¹⁴ CUHROVÁ, L.: *Dvacet let ve stínu*, In: Vaněk, M. a kol.: *Ostrůvky svobody*, Praha 2002, s. 147

obnovit skautské hnutí v intencích vládnoucího režimu, ale zároveň tak, aby co nejvíce z jeho původních myšlenek a metod zůstalo zachováno.

Také několik dřívějších členů Majáku se zúčastnilo schůze v Domovině a 6. dubna se jich schází 32 v bytě Vladimíra Koláře – Akely. Bývalí vedoucí, někteří poznamenaní kriminálem, se znovu odhodlávají k otevřené skautské činnosti. Mají v plánu obnovit středisko a vést ho v jeho začátcích, dříve než doroste mladší generace junáků, kterým budou moci vedení předat.

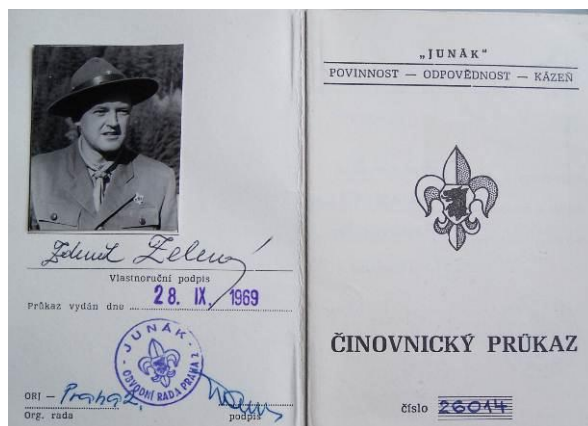
*„Jak už to bývá mezi skautíky nic neutajíš. Jako když to vystřelíš, letí Prahou zpráva, že Maják obnovil činnost. Středisko mělo smůlu, že se o něm vědělo víc dobrého než špatného a mají v úmyslu pod jeho vlajku přestoupit oddíly, které nejsou, alespoň svým umístěním, ve středu města. Hlásí se nadšení pracovníci z Břevnova, Vršovic, Michle, Kačerova, dokonce ze Lhotky a Vinohrad. Někteří skauty byli, jiní měli žhavou touhu se jimi stát.“*¹¹⁵

Dne 22. 4. 1968 se ustanovila středisková rada. Středisko si ponechává název Maják a jeho vůdcem je opět zvolen Zdeněk Zelený – „Káďa“. Vzhledem k velikosti střediska má čtyři zástupce. Oproti letům čtyřicátým však středisko ustupuje tlaku z řad dívčích oddílů a do budoucna se již se profiluje jako smíšené.

Středisko v této době spadalo pod vyšší organizační jednotku Junáka – Obvodní radu Junáka (ORJ) Praha 2, do jejíhož čela byl zvolen dřívější člen Klementovy Legie Angeliky Eduard Marek.

V polovině června se oddíly Majáku setkaly znovu po dvaceti letech společně v Miličovském lese. Nedlouho poté se sešli činovníci oddílu Na Volešku u Sušice. U slavnostního ohně zde obnovili své sliby dřívější vůdcové oddílů a složili je také noví vůdci a vůdkyně.

Politická situace však nebyla natolik stabilní, aby oživení skautského střediska bylo lehkou záležitostí. Objevují se problémy při shánění kluboven a materiálního vybavení, odchází také někteří zprvu nadšení jedinci. A velkým zlomem jsou samozřejmě události srpna 1968.

Činovnícký průkaz Zdeňka Zeleného z roku 1969, kdy zastával funkci vedoucího 47. střediska Maják.

¹¹⁵ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 43, archiv Zdeňka Zeleného

„Události v srpnu a jejich možné následky byly velmi otřesným zážitkem. Téměř celé dva měsíce stálo středisko mezi životem a smrtí. Teprve schválení stanov a skautský sněm bylo injekcí, která navrátila trochu života do umírání. To, co mělo zemřít, odešlo a to, co zůstalo, začalo žít a to intenzívně.“¹¹⁶

Listopadový III. sněm Junáka konečně vyjasnil jeho postavení v Československu. S invazí sovětských vojsk zhasla i naděje na jeho obnovení v dřívějším demokratickém duchu. Chtěl-li Junák zůstat i nadále politicky přijatelným uskupením, musel nutně nabrat levicový směr. Ten byl určen právě na III. sněmu Junáka:

Středisková rada Majáku Na Volešku v září 1970.

„Je třeba podtrhnout, že sněm zásadně vyšel z programu socialistické výchovy dětí a mládeže, z politického a ekonomického systému v naší zemi. Byly v něm zakotveny hlavní ideové cíle, ke kterým směřoval Junák od prvního dne své obnovy, t.j.: vedoucí úloha KSČ, výchova dětí v duchu vědeckého socialismu a proletářský internacionalismus.“¹¹⁷

Středisko Maják se i přesto mohlo konsolidovat. Vytváří se 7 oddílů skautů, 6 oddílů skautek, 3 smečky vlčat a 1 roj světlušek. Ani tato mohutná vlna obnovy skautingu ale nemohla zabránit opětovnému zrušení Junáka, jehož program a pověst nebyl v souladu se záměry „normalizátorů“ poměrů v tehdejší Československu.

¹¹⁶ *Kronika skautského střediska Maják*, s. 44, archiv Zdeňka Zeleného

¹¹⁷ *PRJ: Junák – analýza činnosti*, únor 1970, archiv Zdeňka Zeleného

7. Zpět do illegality

Dne 17. listopadu 1969 rozhodl ÚV KSČ o likvidaci všech dosavadních dětských organizací, které měly být postupně nahrazeny Socialistickým svazem mládeže (SSM). Ústřední rada Junáka se pak na oficiálním ukončení činnosti organizace usnesla na svém závěrečném plenárním zasedání dne 1. září 1970. O dva měsíce později pak oficiálně vznikla Pionýrská organizace SSM. Do její rady byl zvolen i dosavadní náčelník Junáka Rudolf Plajner.¹¹⁸

Podle Libuše Cuhrové měli v září roku 1970 vedoucí skautských oddílů na výběr ze čtyř možností. Buď přejít i s oddílem do illegality a pokračovat ve skautském duchu, což vyžadovalo nejen účinnou konspiraci, ale i značnou dávku odvahy, nebo vstup do organizací, které pracují s mládeží, ale nejsou členy PO SSM. Další možností byl samotný vstup do Pionýrské organizace. A samozřejmě poslední možností bylo ukončit činnost.¹¹⁹

**Vůdce Majáku Zdeněk Zelený
Na Volešku v roce 1970.**

Velká řada skautských oddílů se uchýlila pod tělovýchovné jednoty (TJ) a vytvořila turistické oddíly mládeže (TOM). Tyto oddíly byly zřejmě nejbližší skautským ideálům a některé z nich dokonce přejímaly v upravené podobě skautský zákon a slib.¹²⁰ Dalšími organizacemi, pod které se mohli skauti uchýlit, byl Československý červený kříž, Svazarm, Stanice mladých turistů, Svaz požární ochrany, Pionýrské tábornické oddíly či Svaz pro ochranu přírody (TIS)¹²¹.

Skautské oddíly, které se v období Pražského jara přihlásily ke středisku Maják, vyzkoušely snad všechny uvedené možnosti a mnoho z nich během dvaceti normalizačních let úspěšně fungovalo. Ve většině případů si udržely svého skautského a křesťanského ducha. Důkazem toho budiž i to, že v roce 1990 vstoupil Maják do třetí etapy svojí oficiální existence, která dosud trvá.

¹¹⁸ CUHROVÁ, L.: *Dvacet let ve stínu*, In: Vaněk, M. a kol.: Ostrůvky svobody, Praha 2002, s. 149

¹¹⁹ tamtéž, s. 150

¹²⁰ tamtéž, s. 151

¹²¹ V roce 1979 byla činnost TISu ukončena a navazující organizací se stal Český svaz ochránců přírody (ČSOP).

8. Závěr

Na předchozích stránkách jsme si mohli utvořit obrázek o tom, jaké byly osudy jednoho skautského střediska v průběhu vytčených 25 let 20. století. Skautské středisko však může být docela dobře jenom prázdným pojmem – pokud za ním nestojí konkrétní lidé, skauti, vůdci. Proto je tato práce spíše než o středisku Maják o lidech, kteří stáli u dvou jeho zrodů i dvou jeho zániků. Historie se vždy skládá z konkrétních osudů konkrétních lidí – a lidé, o kterých se píše v předchozích kapitolách, sepsali svoje osudy se skautskými a křesťanskými ideály, které vložily právě do svého Majáku.

Tyto jejich ideály byly formovány výchovou, křesťanstvím, i prožitými lety okupace, po kterých nasměrovali svoje úsilí právě ke skautské činnosti, ve které spatřovali svoje poslání a ve které se mohli realizovat. Můžeme říci, že pouhé tři roky, které jim k tomu byly dopřány, tuto jejich snahu jen vyprovokovaly a probudily v nich chuť k činnosti další. Další práce s dětmi a mládeží jim však byla z politických důvodů znemožněna. Začali proto hledat možnosti, jak pokračovat v utajení. To se jim sice podařilo, ne však nadlouho. Snad vinou nedostatečné opatrnosti, snad dílem náhody, snad i tím, že i mezi skauty se mohli najít udavači a zbabělci, docházelo k odhalování ilegálních skautských skupin a tvrdé perzekuci jejich představitelů.

Jak ale vyplývá z předchozího líčení, ani tato perzekuce, představovaná dlouhými a snad i krutými výslechy, šikanou ze strany režimu a letitými žaláři, neodradila tyto skautské vůdce od jejich dalšího působení v duchu jejich skautského a křesťanského přesvědčení. A tak zde, podobně jako například v případě většiny uvězněných duchovních, můžeme konstatovat, že komunistický režim neuspěl ve své snaze o převýchovu či potlačení činnosti dospělých skautů, ba spíše naopak je svým nátlakem přiměl ještě pevněji setrvávat ve svých postojích. Tato skutečnost, přestože neplatí ve všech případech a situacích, se na vůdcích pražského Majáku potvrzuje.

9. Archivní prameny

- ABS, a. č. 1931 MV – Akce „Jan“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV – „Vladimír Kolář a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV - Akce „Roveři“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1996 Ostrava – „Jaroslav Pilík a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 4029 MV – „Vladimír Kolář a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 522 MV – „Jan Janoušek a spol.“
- NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Františka Kohlíčka
- NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Vladimíra Koláře
- NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Zdeňka Zeleného
- osobní archiv Zdeňka Zeleného

10. Použitá literatura

- BŘEČKA, Bruno: *Kronika čs. skautského hnutí do roku 1990*, Brno: Junák 1999
- CUHROVÁ, Libuše: *Dvacet let ve stínu. Malá kapitola z dějin českého skautingu*, In: Vaněk, Miroslav a kol.: *Ostrůvky svobody*, Praha: Votobia 2002
- DRDA, Adam - KROUPA, Mikuláš: *Kruté století*, Praha: Radioservis 2008
- JANOUŠEK, Jan: *50. let střediska Maják*, In: ČIN roč. 7 (1995) č. 5
- *Junácká výstavka*, Lidová demokracie 18. dubna 1947, s. 6
- KÁŇA, Vašek: *Tábor na řece Vydře*, In: Literární noviny, 18. 7. 1959, ročník 8/29
- KLEMENT, Method: *Několik praktických pokynů*, In: Legio Angelica, roč. V., čís. 2, říjen 1934, Praha 2
- KLEMENT, Method: *Skauting a my v Legio*, In: Legio Angelica, roč. IV., čís. 8, duben 1934, Praha 2
- Kolektiv historické komise při Ústřední radě Junáka: *Cestou k pramenům. Skautské historické minimum*, Praha 1994
- LEŠANOVSKÝ, Karel: *Se štítem a na štítě. Nezradili skautský slib*, Praha: ÚDV 2000
- MAKÁSEK, Ivan: *Kluci z Dakoty. Příběhy z období ilegálního skautingu 1957 – 1968*, Praha: Ostrov 2003
- MEDŘICKÁ, Helena: *Scénář výstavy Junák – český skaut*, Diplomová práce FF MU, Brno 2008

- POLEDŇÁK, Alois: *Skauting ve službách podněcovatelů války*, Praha: Mladá Fronta 1953
- REINSBERG, Jiří - SVOBODA, Bohumil: *Legio Angelica a P. Metod K. Klement OSB*, Svitavy: Trinitas 2000
- VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev bojující*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2007
- VAŠKO, Václav: *Dům na skále 3. Církev vězněná*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2008
- VLČEK, Vojtěch: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, Olomouc 2003
- ZACHARIÁŠ, Jiří a kol.: *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.*, Praha: ÚDV 2005
- ZIMA, Václav: *Náš první skautský pokus*, In: *Legio Angelica*, roč. V., čís. 1, září 1934, Praha 2

11. Obrazová příloha

- osobní archiv Zdeňka Zeleného (pokud není uvedeno jinak)
- ABS, a. č. 1931 MV – Akce „Jan“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1526 MV – „Vladimír Kolář a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 17602 MV - Akce „Roveři“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1996 Ostrava – „Jan Holub a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 1996 Ostrava – „Jaroslav Pilík a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 4029 MV – „Vladimír Kolář a spol.“
- ABS, f. vyšetřovací spisy, a. č. V - 522 MV – „Jan Janoušek a spol.“
- NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Vladimíra Koláře
- NA, f. SSNV – neuspoř., vězeňský osobní spis Zdeňka Zeleného